

Джерела фінансування корпоративного підприємства

План

Вступ

Розділ 1. Теоретичні основи формування джерел фінансування корпоративного підприємства

1.1. Економічна сутність та класифікація джерел фінансування підприємства

1.2. Особливості формування капіталу та структури фінансування корпоративних підприємств

1.3. Проблематика вибору оптимальної структури джерел фінансування на сучасному етапі

Розділ 2. Аналіз джерел фінансування та фінансового стану корпоративного підприємства (на прикладі підприємства ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод»)

2.1. Загальна характеристика досліджуваного підприємства

2.2. Аналіз структури капіталу та джерел фінансування підприємства

2.3. Оцінка фінансових показників та виявлення проблемних аспектів фінансування

Розділ 3. Напрями вдосконалення системи фінансування корпоративного підприємства

3.1. Розробка заходів з оптимізації структури джерел фінансування

3.2. Пропозиції щодо підвищення ефективності використання фінансових ресурсів

Висновки

Список використаних джерел

Додатки

ВСТУП

Актуальність обраної теми зумовлена зростаючою роллю ефективного управління фінансовими ресурсами в умовах сучасної економіки. Стабільне функціонування та розвиток корпоративних підприємств значною мірою залежать від здатності залучати достатні обсяги фінансових ресурсів на вигідних умовах. У період економічної нестабільності, коливань валютних курсів, інфляційних процесів і жорсткої конкуренції, питання вибору оптимального джерела фінансування набуває особливої ваги. Зокрема, підприємствам важливо не лише забезпечити доступ до капіталу, але й правильно оцінити вартість фінансових ресурсів, рівень ризиків та наслідки для фінансової стійкості.

Крім того, розвиток фінансових інструментів, посилення вимог до прозорості звітності та залучення інвесторів сприяють активному впровадженню нових підходів до фінансування. Підприємства дедалі частіше використовують комбінації традиційних (власний капітал, кредити, облігації) та альтернативних джерел (венчурне фінансування, краудфандинг, лізинг тощо), адаптуючи фінансову стратегію до умов ринку. Тому дослідження джерел фінансування та визначення їхньої ефективності є важливим як для підвищення конкурентоспроможності підприємства, так і для забезпечення його довгострокового розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у теоретичне та практичне обґрунтування організації процесів формування і управління фінансовими ресурсами підприємств зробили такі дослідники, як І. А. Бланк, А. М. Поддєрьогін, Н. Коваленко, С. М. Ксьондз, І. І. Бродська та інші. У їхніх працях висвітлено окремі аспекти природи фінансових ресурсів, підходів до управління ними, оцінювання ефективності їхнього використання та впливу на господарську діяльність підприємств. Водночас низка питань, зокрема щодо створення дієвого

механізму формування фінансових ресурсів, потребує подальших досліджень, особливо в умовах воєнного стану.

Об'єкт дослідження – фінансово-господарська діяльність корпоративного підприємства, пов'язана з формуванням та використанням джерел фінансування.

Предмет дослідження – сукупність теоретичних, методичних та практичних аспектів формування й ефективного використання джерел фінансування корпоративного підприємства.

Мета дослідження – розробка теоретичних положень та практичних рекомендацій щодо вдосконалення структури джерел фінансування корпоративного підприємства для забезпечення його фінансової стійкості та підвищення ефективності діяльності. У рамках окресленої мети необхідно вирішити наступні завдання:

- дослідити економічну сутність та класифікація джерел фінансування підприємства
- визначити особливості формування капіталу та структури фінансування корпоративних підприємств;
- окреслити проблематику вибору оптимальної структури джерел фінансування на сучасному етапі;
- дати загальну характеристику досліджуваного підприємства;
- проаналізувати структуру капіталу та джерел фінансування підприємства;
- оцінити фінансові показники та виявити проблемні аспекти фінансування;
- розробити заходи з оптимізації структури джерел фінансування;
- виокремити пропозиції щодо підвищення ефективності використання фінансових ресурсів.

Методи дослідження. Для дослідження джерел фінансування корпоративного підприємства застосовано сукупність наукових методів, які забезпечують комплексне вивчення теми відповідно до її теоретичних, аналітичних та практичних аспектів. Метод теоретичного аналізу використано для опрацювання науково-економічної літератури, статей, звітів і нормативно-правових актів, що регулюють фінансову діяльність підприємств. Метод логічного узагальнення застосовувався для формування висновків і обґрунтування понятійного апарату щодо структури фінансування корпоративного сектору. За допомогою вертикального та горизонтального аналізу досліджено структуру капіталу, динаміку залучення фінансових ресурсів та ефективність їх використання. Метод порівняльного аналізу дозволив зіставити практичні показники підприємства з нормативними критеріями та середньогалузевими значеннями.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів. Теоретична значущість виконаного дослідження полягає в поглибленні і систематизації наукових знань щодо джерел фінансування корпоративного підприємства та їхньої ролі в забезпеченні стабільного розвитку.

Практична значущість результатів. Отримані результати можна застосувати на практиці для підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами, оптимізації структури капіталу та зміцнення фінансової стійкості корпоративних підприємств.

Інформаційна база дослідження відображає узагальнений список праці провідних вітчизняних та зарубіжних спеціалістів в сегменті корпоративного фінансування підприємств, наукові публікації в наукових фахових виданнях та засобах масової інформації. Статистичну основу кваліфікаційної роботи склали: дані НБУ та фінансова звітність досліджуваного підприємства.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ДЖЕРЕЛ ФІНАНСУВАННЯ КОРПОРАТИВНОГО ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність та класифікація джерел фінансування підприємства

Фінансування підприємства є важливим аспектом його діяльності, оскільки без належного забезпечення фінансовими ресурсами неможливо реалізувати жодну економічну стратегію чи досягти поставлених цілей. Джерела фінансування забезпечують підприємство необхідними ресурсами для здійснення інвестицій, покриття витрат, розвитку та стабільного функціонування. Важливість розуміння економічної сутності цих джерел полягає в тому, що правильний вибір і ефективне використання фінансових ресурсів можуть забезпечити підприємству конкурентні переваги та стабільність на ринку. У цьому підрозділі буде розглянуто сутність різних джерел фінансування, а також їх класифікація за різними критеріями, що дозволяє підприємствам вибирати оптимальні варіанти для фінансування своїх проектів та розвитку.

Управління фінансами підприємства потребує ретельного вибору джерел капіталу, які використовуються для забезпечення його діяльності та розвитку. Джерела капіталу поділяються на два основні типи: власний капітал і позиковий капітал. Власний капітал формується за рахунок статутного, пайового та додаткового капіталу, а також резервного капіталу та нерозподіленого прибутку. Позиковий капітал включає довгострокові та короткострокові джерела фінансування, такі як кредити, аванси та позики.

Ця класифікація дозволяє підприємствам вибирати найбільш підходящий варіант фінансування залежно від потреб і стратегічних цілей [1].

Перш за все розглянемо сутність поняття капітал. Сам термін походить від латинського слова «capitalis», що означає певну суму грошей, яку надають в борг і яка приносить відсотки. У таблиці 1.1 наведена систематизація різних трактувань категорії «капітал» у контексті різних вітчизняних та зарубіжних науковців.

Таблиця 1.1. – Підходи різних науковців стосовно дефініції «капітал»

Автори	Визначення поняття «капітал»
Катан [2]	капітал являє собою накопичений шляхом заощаджень запас економічних благ у формі грошових засобів і реальних капітальних товарів, що залучаються його власниками в економічний процес як інвестиційний ресурс і фактор виробництва з метою отримання доходу, функціонування яких в економічній системі базується на ринкових принципах і пов'язано з факторами часу, ризику і ліквідності;
Бланк [3, с. 200]	це загальна вартість засобів у грошовій, матеріальній та нематеріальній формах, які інвестуються у формування його активів;
Клименко [4, с. 202]	це сукупність матеріальних цінностей і коштів, фінансових вкладень і витрат на придбання прав і привілеїв, необхідних для здійснення його господарської діяльності;
Крамаренко [5, с. 202]	це фінансові ресурси підприємства, необхідні для організації його господарської діяльності і використовувані в господарському обороті для одержання доходів і прибутку;
Поддєєв [6]	– це кошти, якими володіє підприємство для здійснення своєї діяльності з метою отримання прибутку;
Югас [7]	це сукупність грошових, матеріальних та нематеріальних ресурсів підприємства, які створюються за допомогою різних джерел і використовуються ним для здійснення операційної, фінансової та інвестиційної діяльності з метою отримання прибутку;
К. Макконелл, С. Брю [8]	Це ресурси, які створені в результаті процесу виробництва, та використовуються для виробництва товарів і послуг, також можуть виступати товарами, які безпосередньо не задовольняють потреби людини: інвестиції, засоби виробництва

Джерело: складено автором на основі праць вчених

Аналізуючи визначення поняття «капітал» за різними авторами, можна виявити як спільні риси, так і певні відмінності. Спільним є те, що всі автори розглядають капітал як важливий економічний ресурс, що є необхідним для здійснення господарської діяльності. Зокрема, капітал виступає як накопичений запас ресурсів, який використовуються для досягнення економічних цілей, таких як отримання прибутку або розвиток підприємства. Більшість авторів також підкреслює, що капітал включає як матеріальні, так і нематеріальні активи, що використовуються для виробництва товарів і послуг або для здійснення інвестицій.

Водночас існують і відмінності у трактуванні капіталу. Наприклад, Катан визначає капітал як ресурс, що є фактором виробництва, на основі якого здійснюється функціонування економічної системи. У той час як Крамаренко акцентує увагу на фінансових ресурсах підприємства, необхідних для організації його діяльності. А. Поддєрьогін і Юкас додають, що капітал включає в себе витрати на придбання прав і привілеїв, а Кліменко звертається до важливості фінансових вкладень. Тобто різні підходи зосереджуються на різних аспектах використання капіталу, таких як його накопичення, інвестування, а також на практичних аспектах для ведення бізнесу, що відображає різноманітність підходів до розуміння цього поняття в економічній теорії.

Фінансування підприємства є ключовим аспектом для забезпечення його діяльності та розвитку. Визначення джерел фінансування допомагає підприємствам ефективно управляти ресурсами та вибирати оптимальні шляхи для залучення капіталу. Джерела фінансування можна умовно поділити на два основні типи: власний капітал і позиковий капітал. Цей поділ подано на рис. 1.1

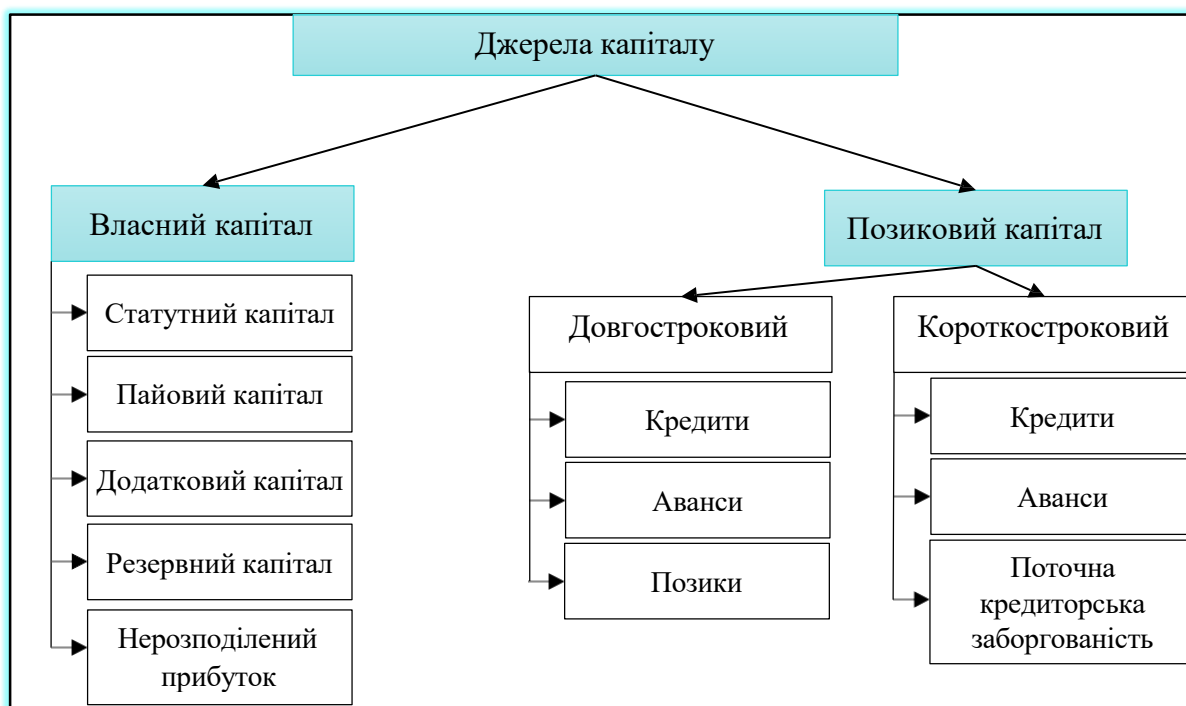

Рисунок 1.1. – Джерела фінансування підприємства

Джерело: [9]

У науковій літературі існує чимало класифікаційних ознак, проте найбільш детально це питання розглянув вітчизняний учений І. Бланк, який виділяє одинадцять таких ознак. Однією з них є класифікація за належністю підприємству (в нашому випадку — корпорації), яка передбачає поділ на: власний капітал (цей термін є синонімом акціонерного капіталу); та позиковий капітал (також використовується синонім «борговий капітал»). Кожна з цих складових капіталу корпорації має як позитивні, так і негативні аспекти.

Власний капітал включає статутний, пайовий, додатковий капітал, резервний капітал і нерозподілений прибуток, що надають підприємству фінансову автономію. Позиковий капітал, в свою чергу, може бути довгостроковим (кредити, аванси, позики) і короткостроковим (кредити, аванси, поточна кредиторська заборгованість), що дозволяє підприємствам

залучати зовнішнє фінансування для оперативних потреб та розширення діяльності. Ця класифікація дозволяє зрозуміти різноманітність джерел фінансування та допомагає приймати зважені рішення щодо їх використання у фінансовому плануванні підприємства.

Власний капітал є основою фінансової стабільності підприємства. Це ресурси, які належать самому підприємству, і їх використання не передбачає виплати відсотків чи повернення капіталу. Власний капітал включає статутний капітал, пайовий капітал, додатковий капітал, резервний капітал та нерозподілений прибуток. Він забезпечує фінансову стійкість і незалежність компанії, дозволяючи їй розвиватися без залежності від зовнішніх кредиторів. Проте залучення власного капіталу часто є дорожчим, ніж позикові джерела, оскільки не має можливості застосування фінансового важеля [10, с. 437].

Позиковий капітал дозволяє підприємствам залучати необхідні ресурси для розвитку або оперативної діяльності. Це кошти, які надаються компанії на певних умовах, і вимагають виплати відсотків або повернення основної суми боргу. Позиковий капітал поділяється на довгостроковий (кредити, аванси, позики) і короткостроковий (кредити, аванси, поточна кредиторська заборгованість). Він має перевагу у вигляді нижчої вартості порівняно з власним капіталом, але супроводжується ризиком, зокрема необхідністю дотримання умов погашення боргів, що може впливати на фінансову стабільність підприємства [11, с. 40].

В наступній табл. 1.2 подано основні переваги та недоліки власного і боргового капіталу підприємства

Таблиця 1.2 – Основні переваги та недоліки власного і боргового капіталу підприємства

	Позитивні аспекти	Негативні аспекти
Борговий капітал	<ul style="list-style-type: none"> • низька вартість порівняно з власним капіталом; • мала ймовірність ворожого поглинання компанії; • можливість використання фінансового важеля. 	<ul style="list-style-type: none"> • виникнення специфічних фінансових ризиків та зниження фінансової стабільності; • необхідність концентрації великих сум для погашення основної суми боргу; • зростання ймовірності виникнення додаткових умов з боку кредиторів.
Власний капітал	<ul style="list-style-type: none"> • забезпечує фінансову стабільність корпорації; • знижує рівень фінансових ризиків. 	<ul style="list-style-type: none"> • вища вартість порівняно з борговим капіталом; • відсутність можливості використання ефекту фінансового важеля; • випуск пайових фінансових інструментів створює переваги для ворожого поглинання.

Джерело: [12]

Підсумовуючи, можна стверджувати, що як власний, так і позиковий капітал мають свої переваги та недоліки, які необхідно враховувати при виборі джерел фінансування підприємства. Власний капітал забезпечує фінансову стабільність і знижує фінансові ризики, але має високу вартість порівняно з борговим капіталом. З іншого боку, позиковий капітал дозволяє знизити витрати на фінансування, проте створює ризики, пов'язані з необхідністю повернення боргу та збільшенням ймовірності виникнення додаткових умов з боку кредиторів. Таким чином, ефективне управління фінансами підприємства потребує збалансованого використання обох типів капіталу в залежності від ситуації та фінансових цілей компанії.

Підсумовуючи, аналіз джерел фінансування підприємства свідчить про важливість правильного вибору між власним і борговим капіталом для забезпечення фінансової стабільності та розвитку. Власний капітал забезпечує підприємству фінансову незалежність і знижує фінансові ризики, однак його залучення є дорожчим порівняно з позиковими

коштами. У свою чергу, позикові кошти дозволяють знизити витрати на фінансування, проте несе ризики, пов'язані з необхідністю повернення боргу та зростанням фінансових зобов'язань. Таким чином, оптимальне поєднання обох джерел фінансування є ключем до успішного функціонування підприємства в умовах сучасної економіки.

Ефективне управління фінансовими ресурсами підприємства потребує стратегічного підходу до вибору джерел фінансування, з урахуванням їх вартості, ризиків та впливу на фінансову стабільність. Застосування комбінованих підходів, що включають як традиційні джерела фінансування, такі як власний капітал та кредити, так і альтернативні методи, такі як венчурне фінансування та краудфандинг, дозволяє підприємствам адаптувати свою фінансову стратегію до змінюваних умов ринку.

1.2. Особливості формування капіталу та структури фінансування корпоративних підприємств

Формування капіталу та структури фінансування корпоративних підприємств є одним з основних аспектів управлінської діяльності, оскільки це визначає фінансову стійкість та здатність підприємства здійснювати свої стратегії розвитку. Капітал підприємства складається з власних та позикових джерел, і вибір між ними значною мірою залежить від економічних умов, рівня ризиків і потреб в оперативному фінансуванні. Успішне поєднання цих джерел дозволяє забезпечити підприємству необхідні фінансові ресурси для виконання поточних зобов'язань, а також для інвестиційних проєктів, що сприяє його зростанню та розвитку.

Структура фінансування корпоративних підприємств охоплює організацію оптимального співвідношення між власним і позиковим

капіталом, що безпосередньо впливає на стабільність компанії. Власний капітал забезпечує підприємству незалежність та мінімізацію фінансових ризиків, в той час як позиковий капітал дозволяє залучати додаткові ресурси для швидкого розвитку або для покриття тимчасових потреб. Важливою складовою цього процесу є правильне управління капіталом, яке має враховувати не лише зовнішні фінансові джерела, але й ефективність внутрішніх механізмів накопичення та використання фінансових ресурсів.

Рівень ефективності господарської діяльності підприємства залежить від цілеспрямованого формування його капіталу. Головною метою цього процесу є задоволення потреб підприємства у придбанні необхідних активів та оптимізація структури капіталу для забезпечення умов його ефективного використання. Процес формування капіталу підприємства ґрунтується на кількох ключових принципах (Рис. 1.2):

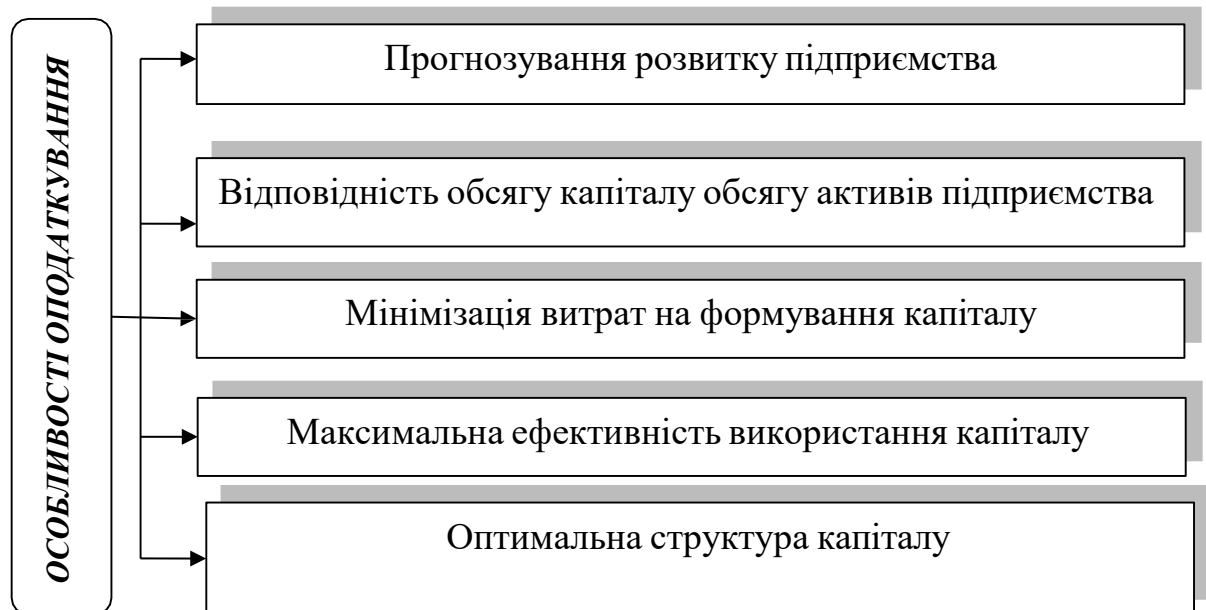

Рисунок 1.1. – Принципи формування капіталу підприємства

Джерело: [9]

1. Прогнозування розвитку підприємства – формування обсягу та структури капіталу має бути спрямоване на забезпечення не тільки початкових етапів діяльності, але й майбутнього росту компанії.

2. Відповідність обсягу капіталу обсягу активів підприємства. Потреби підприємства в капіталі визначаються його необхідністю в обігових і необігових активах.

3. Мінімізація витрат на формування капіталу з різних джерел. Це досягається через ефективне управління вартістю капіталу.

4. Максимальна ефективність використання капіталу у процесі господарської діяльності. Це забезпечується шляхом досягнення найвищого рівня рентабельності власного капіталу при допустимому рівні фінансових ризиків.

5. Оптимальна структура капіталу для забезпечення ефективного функціонування підприємства. Досягнення високих кінцевих результатів діяльності компанії значною мірою залежить від правильного формування цих умов [13, с. 15].

Структура капіталу підприємства визначає співвідношення між власними та позиченими фінансовими ресурсами, які використовуються в процесі його господарської діяльності. Вона має значний вплив не тільки на фінансові, але й на операційні та інвестиційні результати підприємства. Структура капіталу впливає на коефіцієнти рентабельності активів і власного капіталу, що визначає рівень економічної і фінансової ефективності підприємства. Крім того, вона формує систему коефіцієнтів фінансової стійкості та платоспроможності, що вказує на рівень фінансових ризиків, і визначає баланс між доходністю та ризиками під час розвитку підприємства. В умовах ринкової економіки для всіх типів підприємств основними джерелами формування капіталу є як власні, так і позикові кошти [14].

Власний капітал є основою для старту та стабільного функціонування підприємства, виконує кілька ключових функцій, що забезпечують його ефективну діяльність і фінансову стійкість:

1. Заснування та діяльність – статутний капітал є основною фінансовою базою для започаткування бізнесу, що дозволяє підприємству розпочати свою діяльність і виконувати обов'язки перед партнерами та клієнтами.

2. Незалежність та вплив – розмір власного капіталу визначає рівень фінансової самостійності підприємства та його власників, а також ступінь їхнього впливу на процеси управління та прийняття рішень в компанії.

3. Захист прав кредиторів – статутний капітал служить гарантією для кредиторів, оскільки він забезпечує певний рівень фінансової стабільності підприємства і виступає в ролі забезпечення у разі надання кредиту чи позики.

4. Захист від ризиків – чим більший власний капітал, тим більше можливостей у підприємства для захисту від фінансових труднощів. Це дозволяє покривати збитки, що можуть виникнути під час економічних криз або невдач у бізнесі.

5. Фінансування та ліквідність – власний капітал може використовуватися для фінансування як поточної діяльності підприємства, так і для інвестиційних проектів, а також для погашення короткострокових і довгострокових зобов'язань.

6. Розподіл прибутку – отриманий прибуток може бути виплачений у вигляді дивідендів серед акціонерів або спрямований на подальше зміцнення підприємства через збільшення статутного чи резервного капіталу, що забезпечує його подальше зростання.

7. Компенсація збитків – у разі тимчасових збитків компанія може покрити їх із власного капіталу, зокрема з резервного, що дає можливість повернути фінансову стійкість без необхідності залучення додаткових зовнішніх ресурсів.

8. Кредитоспроможність – підприємства з більшим власним капіталом зазвичай мають перевагу при отриманні кредитів, оскільки кредитори оцінюють такі підприємства як менш ризиковані для фінансування.

9. Управління та контроль – статутний капітал дає право на управління підприємством та контроль за його майном. Акціонери або пайовики мають можливість визначати напрямки розвитку та стратегію компанії на основі їх частки в капіталі [15].

Формування власного капіталу підприємства відбувається за рахунок як зовнішніх, так і внутрішніх джерел. Зовнішні джерела включають кошти, які надходять від особистих внесків власників чи інвесторів, а також кошти, отримані через фінансові ринки, зокрема через випуск акцій або облігацій. Крім того, частина капіталу формується завдяки перерозподілу фінансових ресурсів у межах економічної системи країни, наприклад, через різні державні програми чи механізми інвестицій, що сприяють перерозподілу фінансів для розвитку підприємств. Це забезпечує підприємства необхідними ресурсами для реалізації своїх стратегічних планів, інвестиційних проектів та розвитку на ринку.

Внутрішні джерела формування власного капіталу виникають внаслідок діяльності самого підприємства. Це фінансові ресурси, що акумулюються завдяки внутрішньому прибутку, зокрема через накопичення нерозподіленого прибутку, резервні фонди та амортизаційні відрахування. Вони дають підприємству можливість нарощувати капітал без залучення зовнішніх фінансів, що підвищує його незалежність і стабільність. Внутрішні джерела також включають кошти, що утворюються в процесі оптимізації витрат, поліпшення ефективності використання наявних активів і зростання прибутковості. Таким чином, баланс між зовнішніми та внутрішніми джерелами дозволяє підприємству

підтримувати оптимальну структуру капіталу і забезпечувати необхідні ресурси для подальшого розвитку.

Позиковий фінансовий капітал підприємства формується за допомогою двох основних груп джерел позикових коштів. Зовнішні джерела позикових коштів поділяються на дві підгрупи: зовнішні довгострокові та зовнішні короткострокові джерела. Довгострокові джерела включають кредити та позики, що надаються на тривалий період, зазвичай для великих інвестиційних проектів або капітальних витрат. Короткострокові джерела включають фінансування, яке забезпечує ліквідність підприємства на короткий термін, зазвичай для покриття поточних витрат, таких як закупівля сировини або виплата заробітної плати. Ці джерела дають підприємству можливість швидко залучати необхідні фінансові ресурси для реалізації оперативних завдань або масштабних проектів.

Внутрішні джерела позикових коштів формуються завдяки відстроченим зовнішнім зобов'язанням, як довгостроковим, так і короткостроковим. Це може бути відстрочка сплати боргу, зміни умов погашення або фінансування на умовах кредитних ліній. Такі джерела дозволяють підприємству зберігати гнучкість у фінансуванні, не залучаючи нових позик, а просто використовувати вже існуючі зобов'язання з більшими можливостями для адаптації умов. Вибір між різними джерелами фінансування та їх правильне поєднання є важливим для ефективної структури капіталу підприємства. Власник підприємства стикається з проблемою вибору найбільш вигідного варіанту, враховуючи потреби в фінансуванні, рівень ризику та можливості оптимізації витрат на позиковий капітал.

При виборі схеми формування структури капіталу та джерел фінансування власник підприємства стикається з необхідністю визначення

оптимального варіанту для свого бізнесу. Існують дві основні схеми фінансування:

1. Змішане фінансування передбачає формування капіталу через комбінацію власних і позикових коштів, залучених у різних пропорціях. Цей підхід дозволяє підприємству поєднати переваги обох типів капіталу: власний капітал забезпечує фінансову стійкість і незалежність, а позиковий — дозволяє знизити витрати на залучення коштів і підвищити гнучкість у фінансуванні.

2. Повне самофінансування означає формування капіталу виключно за рахунок власних коштів підприємства. Цей підхід найбільш підходить для компаній, які хочуть уникнути зовнішніх зобов'язань і зберігати повну фінансову незалежність, однак він може обмежувати можливості для швидкого розширення або інвестування в нові проекти через обмеженість власних ресурсів [12].

В даному аспекті, важливим питанням є також загальна оцінка фінансового потенціалу підприємства. Основні показники для її розрахунку подано в табл. 1.3.

Підсумкова формула має наступний вигляд:

$$\begin{aligned} \Phi Cn = X_1 \times 0,055 + X_2 \times 0,109 + X_3 \times 0,164 + X_4 \times 0,145 + X_5 \times 0,127 + X_6 \times 0,073 \\ + X_7 \times 0,091 + X_8 \times 0,018 + X_9 \times 0,036 + X_{10} \times 0,182 \quad (1.1) \end{aligned}$$

Якщо значення $\Phi Cn \geq 0,725$ — підприємство характеризується стабільним фінансовим станом. Якщо ΦCn знаходиться в межах від 0,442 до 0,725 — фінансовий стан підприємства оцінюється як відносно стабільний або нормальний. Якщо ж $\Phi Cn \leq 0,442$ — це свідчить про критичний (кризовий) стан фінансів підприємства.

Таблиця 1.3 – Комплексна модель оцінювання фінансового потенціалу підприємства

	Показник	Розрахунок	Умовні позначення	Коефіцієнт
X ₁	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$K_{ал} = (\Gamma + \Pi) / \text{ПЗ}$	Γ – гроші та їх еквіваленти; Π – поточні інвестиції; ПЗ – поточні зобов'язання	0,055
X ₂	Коефіцієнт швидкої ліквідності	$K_{шл} = (\text{ОА} - \text{ВЗ}) / \text{ПЗ}$	ОА – оборотні активи; ВЗ – виробничі запаси; ПЗ – поточні зобов'язання	0,109
X ₃	Коефіцієнт фінансової автономії	$K_{а} = \text{ВК} / \text{ВБ}$	ВК – власний капітал; ВБ – валюта балансу	0,164
X ₄	Коефіцієнт довгострокових зобов'язань і забезпечень	$K_{дз} = \text{ДЗЗ} / \text{ПК}$	ДЗЗ – довгострокові зобов'язання і забезпечення; ПК – позиковий капітал	0,145
X ₅	Коефіцієнт поточних зобов'язань і забезпечень	$K_{пз} = \text{ПЗЗ} / \text{ПК}$	ПЗЗ – поточні зобов'язання і забезпечення; ПК – позиковий капітал	0,127
X ₆	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	$K_{мвк} = \text{ВОК} / \text{ВК}$	ВОК – власні оборотні кошти; ВК – власний капітал	0,073
X ₇	Коефіцієнт забезпеченості запасів	$K_{з} = \text{ВОК} / \text{ЗПБА}$	ВОК – власні оборотні кошти; ЗПБА – запаси і поточні	0,091
X ₈	Коефіцієнт рентабельності діяльності	$K_{рд} = \text{ЧФР} / \text{ЧД}$	ЧФР – прибуток (збиток); ЧД – чистий дохід від реалізації	0,018
X ₉	Коефіцієнт рентабельності активів	$K_{ра} = \text{ЧФР} / \text{А}$	ЧФР – прибуток (збиток); А – активи	0,036
X ₁₀	Коефіцієнт співвідношення дебіторської кредиторської заборгованості	$K_{дкз} = \text{ДЗс} / \text{КЗс}$	ДЗс – середньорічна величина дебіторської заборгованості; КЗс – середньорічна величина кредиторської заборгованості	0,182

Джерело: [16]

Підсумовуючи, можна зазначити, що формування капіталу та структури фінансування є важливим етапом для забезпечення фінансової стійкості та розвитку корпоративних підприємств. Обрання оптимальної структури капіталу потребує врахування балансу між власними і позиковими коштами, що впливає на ефективність господарської діяльності підприємства, рівень ризиків та фінансову стабільність. Власний капітал надає підприємству незалежність і знижує фінансові ризики, тоді як позиковий капітал дозволяє знижувати вартість фінансування та забезпечує необхідні ресурси для швидкого розвитку. Правильний вибір структури

капіталу є ключовим для успішного функціонування підприємства в умовах сучасного економічного середовища. Успішне поєднання зовнішніх і внутрішніх джерел капіталу дозволяє підприємствам оптимізувати свою фінансову структуру, мінімізуючи витрати на залучення фінансів і одночасно забезпечуючи можливість для зростання та стабільного розвитку.

1.3. Проблематика вибору оптимальної структури джерел фінансування на сучасному етапі

Вибір оптимальної структури джерел фінансування є однією з основних проблем для корпоративних підприємств на сучасному етапі розвитку. В умовах економічної нестабільності, змінюваних ринкових умов та підвищеної конкуренції, підприємства змушені шукати найбільш ефективні способи залучення фінансових ресурсів, які забезпечать їхнє зростання і стабільність. Оптимальна структура фінансування включає баланс між власним і позиковим капіталом, що дозволяє мінімізувати фінансові ризики та забезпечити необхідний рівень ліквідності для здійснення господарських операцій. У цьому контексті важливим є врахування не тільки витрат на залучення капіталу, а й потенційних переваг, таких як фінансова автономія та можливість реалізації довгострокових інвестиційних проектів.

Ідеї, що стали основою теорії структури капіталу і дивідендної політики корпорацій, значною мірою пов'язані з так званим «традиційним підходом» та працями американських вчених М. Міллера та Ф. Модільяні. Розглянемо ключові положення цих теоретичних напрямів [17].

По-перше, «традиційний підхід» ґрунтується на кількох основних постулатах. По-перше, ризик значно впливає на вартість різних складових капіталу корпорації, причому борговий капітал завжди є дешевшим за акціонерний. По-друге, зростання частки боргу в структурі капіталу корпорації знижує середньозважену вартість капіталу (WACC), що, в свою чергу, підвищує ринкову вартість самої компанії. Однак, варто зазначити, що вартість боргу залишається стабільною лише до певного рівня, і після досягнення цієї «критичної точки» його вартість починає зростати, що призводить до збільшення WACC і зменшення вигоди від використання боргу в структурі капіталу. Попри логічність «традиційного підходу», він не надає точних розрахунків для визначення оптимальної структури капіталу і не дозволяє обґрунтувати управлінські рішення у цій сфері.

На наступному рис. 1.3 подано основні теорії оптимізації структури капіталу.

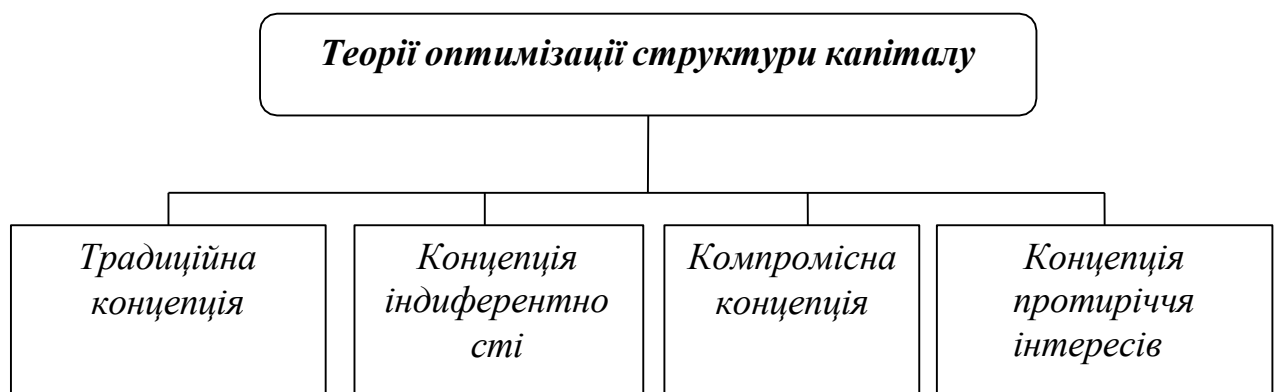

Рисунок 1.3. – Головні теорії оптимізації структури капіталу

Джерело: [18]

Традиційна концепція оптимізації структури капіталу полягає в тому, що підприємства повинні збільшувати частку позикового капіталу в структурі фінансування до певного рівня. За цією концепцією борговий капітал є дешевшим, ніж власний капітал, тому збільшення його частки призводить до зниження середньозваженої вартості капіталу (WACC) і

підвищення ринкової вартості підприємства. Однак, після досягнення певного критичного рівня позикового капіталу, надмірне використання боргу може підвищити фінансові ризики, що зменшує вигоди від його використання. Тому оптимальний рівень боргового капіталу потребує ретельного визначення для досягнення найбільш вигідної структури фінансування.

Концепція індиферентності стверджує, що в умовах безризикового середовища структура капіталу не впливає на загальну вартість компанії. Це означає, що зміна співвідношення між власним і позиковим капіталом не змінює вартості підприємства, оскільки будь-яке зниження вартості капіталу за рахунок боргу компенсується збільшенням ризику. Відповідно, зміна структури капіталу не має жодного ефекту на доходність або ринкову вартість компанії. Це положення застосовується в ідеалізованих умовах, де не враховуються податкові пільги або фінансові ризики.

Компромісна концепція оптимізації структури капіталу припускає, що підприємства можуть досягти оптимального балансу між власними і позиковими коштами. Ця концепція враховує як вигоди від використання боргових ресурсів (наприклад, податкові пільги на відсотки), так і ризики, які виникають через збільшення боргового навантаження. За цією концепцією, компанії повинні знайти таку структуру капіталу, де вигоди від зниження вартості капіталу перевищують потенційні витрати, пов'язані з підвищеними фінансовими ризиками.

Концепція протиріччя інтересів вказує на те, що оптимальна структура капіталу формується на основі боротьби інтересів акціонерів та кредиторів. Акціонери зацікавлені у використанні більшої частки позикових ресурсів, оскільки це дозволяє підвищити рентабельність власного капіталу. Натомість кредитори прагнуть мінімізувати фінансові ризики і тому підтримують низький рівень позикових ресурсів. Таким чином, для досягнення оптимальної структури капіталу необхідно

враховувати цей баланс інтересів, що дозволить забезпечити стабільність компанії та збільшити її вартість [19-20].

Формування ефективної структури джерел фінансування є ключовим елементом забезпечення фінансової стійкості підприємства. Для цього доцільно аналізувати відповідні коефіцієнти, що відображають співвідношення між власними і позиковими фінансовими ресурсами, а також платоспроможність компанії в коротко- та довгостроковій перспективі. У таблиці 1.3 наведено основні показники фінансового стану, які дозволяють оцінити рівень фінансової залежності підприємства, його здатність погашати борги, а також забезпеченість обіговими коштами.

Таблиця 1.4 – Показники фінансового стану щодо використання власного та боргового капіталу

№ п/п	Показник	Значення та формула розрахунку
1	Коефіцієнт фінансового левириджу (Debt-to-Equity Ratio)	Цей коефіцієнт показує відношення боргового капіталу до власного капіталу компанії. Він допомагає визначити, наскільки компанія залежить від позичених коштів порівняно з власними.
2	Коефіцієнт заборгованості (Debt Ratio)	Цей показник вказує, яка частка активів компанії фінансується за рахунок боргу.
3	Коефіцієнт поточної ліквідності (Current Ratio)	Показує здатність компанії покривати свої короткострокові зобов'язання за рахунок поточних активів.
4	Коефіцієнт швидкої ліквідності (Quick Ratio)	Цей показник розраховується подібно до коефіцієнта поточної ліквідності, але виключає запаси з поточних активів.

Джерело: [21]

Ці показники є особливо важливими на сучасному етапі господарювання, коли підприємства стикаються з нестабільністю фінансових ринків, зростанням вартості позикового капіталу та необхідністю підтримки високого рівня ліквідності. Вибір оптимального співвідношення між власними та залученими ресурсами напряму впливає

на фінансову стабільність, інвестиційну привабливість і загальну ефективність діяльності компанії.

Оптимально сформована структура джерел фінансування передбачає таке поєднання власного та позикового фінансування, яке забезпечує ефективний баланс між показниками фінансової стійкості та рентабельності власного капіталу .

Підприємства, що мають у своїй капітальній структурі переважну частку власних коштів, характеризуються підвищеним рівнем фінансової стабільності. Водночас, у зв'язку з певними об'єктивними обставинами, часто виникає необхідність у залученні додаткових фінансових ресурсів, які, як правило, покриваються за рахунок позикових ресурсів. У процесі визначення оптимальної структури капіталу враховуються і суб'єктивні чинники, що зумовлюють доцільність використання позикових коштів, зокрема [21]:

- загальна вартість капіталу, яка включає всі витрати, пов'язані з його залученням, а також порівняння цієї вартості з іншими можливими джерелами фінансування;
- рівень фінансового левериджу, який виступає інструментом регулювання прибутковості власного капіталу шляхом оптимального розподілу між власними та залученими ресурсами;
- ступінь фінансового ризику, притаманного діяльності підприємства;
- етап життєвого циклу, на якому перебуває підприємство.

Раціонально сформована структура капіталу передбачає таке співвідношення власних і позикових джерел фінансування, за якого досягається збалансованість між рівнем фінансової стійкості підприємства та рентабельністю власного капіталу [22].

Організації, у яких переважає частка власних фінансових ресурсів, зазвичай демонструють вищу фінансову стабільність. Проте в умовах

сучасного ринку нерідко виникає потреба в залученні додаткових ресурсів, що покриваються через використання позикових коштів. У процесі формування оптимального співвідношення джерел фінансування важливо враховувати також низку суб'єктивних чинників, які впливають на рішення щодо залучення зовнішніх ресурсів[23], а саме:

- сукупну вартість капіталу, що включає витрати на його залучення, а також співвідношення цієї вартості з іншими альтернативними варіантами фінансування;
- коефіцієнт фінансового левериджу, який виступає інструментом впливу на рентабельність власного капіталу шляхом оптимізації структури фінансування;
- рівень фінансової ризикованості, пов'язаної з діяльністю компанії;
- стадію життєвого циклу підприємства, яка обумовлює його потребу у тих чи інших джерелах капіталу;
- необхідність зменшення показника WACC - ефективність його використання визначається тим, наскільки високим є прибуток, який він приносить. За інших рівних умов нижча вартість позикового капіталу дозволяє підвищити норму прибутку;
- доцільність оптимізації структури фінансових ресурсів з урахуванням фінансових ризиків — вибір джерел фінансування здійснюється у зв'язку з типом активів підприємства, відповідно до принципів фінансування, що забезпечують фінансову рівновагу [24].

Як висновок можна відзначити, що вибір оптимальної структури джерел фінансування на сучасному етапі є стратегічно важливим завданням для корпоративного підприємства. Баланс між власним і позиковим капіталом має забезпечувати не лише фінансову стійкість і ліквідність, а й сприяти зниженню вартості капіталу, підвищенню рентабельності та мінімізації фінансових ризиків. Раціональний підхід до формування

структури капіталу дозволяє адаптувати фінансову політику до умов ринку та підвищити інвестиційну привабливість компанії.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ДЖЕРЕЛ ФІНАНСУВАННЯ ТА ФІНАНСОВОГО СТАНУ КОРПОРАТИВНОГО ПІДПРИЄМСТВА (НА ПРИКЛАДІ ПІДПРИЄМСТВА ПАТ «КРЮКІВСЬКИЙ ВАГОНБУДІВНИЙ ЗАВОД»)

2.1. Загальна характеристика досліджуваного підприємства

Публічне акціонерне товариство «Крюківський вагонобудівний завод» (ПАТ «КВБЗ») — одне з найбільших машинобудівних підприємств України, розташоване в місті Кременчук Полтавської області. Завод має багаторічну історію, засновану ще в XIX столітті, і спеціалізується на виробництві залізничного транспорту. Основна продукція підприємства — вантажні та пасажирські вагони, а також залізничні платформи, спеціалізований рухомий склад та комплектуючі до нього. КВБЗ є одним з лідерів у своєму сегменті на ринку України та має значний експортний потенціал, постачаючи продукцію до країн СНД, Європи, Азії та Африки.

Особливістю діяльності ПАТ «КВБЗ» є повний виробничий цикл: від проектування до серійного випуску залізничної техніки. Підприємство активно впроваджує інноваційні технології, автоматизацію виробництва та розробку продукції відповідно до міжнародних стандартів. Завод також бере участь у реалізації державних інфраструктурних проєктів та співпрацює з українськими та іноземними залізничними операторами. Значну увагу компанія приділяє модернізації виробництва, екологічній безпеці та розширенню асортименту продукції, що дозволяє адаптуватися до змін ринкових умов і потреб клієнтів.

На рис. 2.1 буде подано організаційну структуру досліджуваного підприємства.

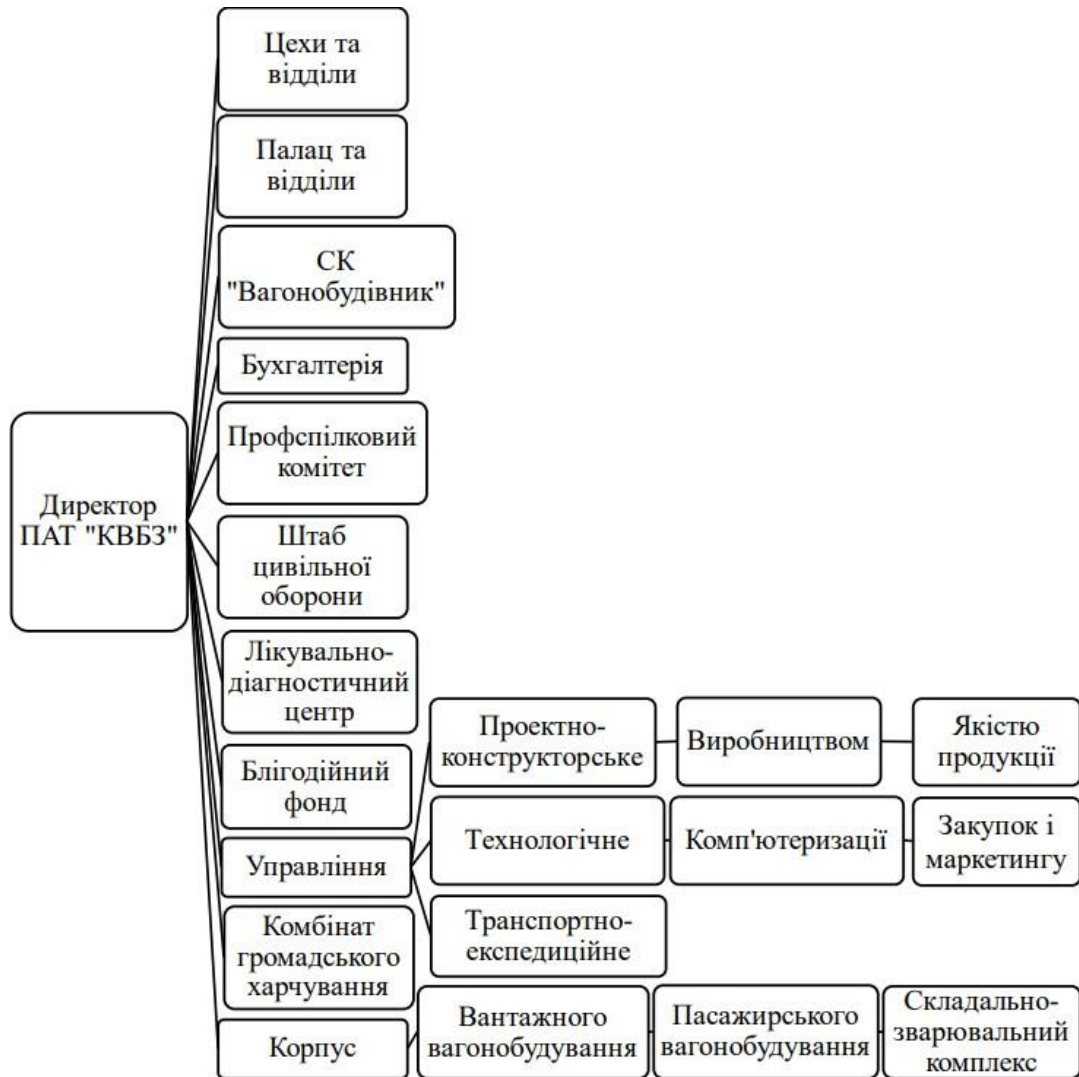

Рисунок 2.1 – Організаційно-управлінська структура ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод»

Джерело: складено автором на основі офіційного сайту компанії [26]

Організаційна структура ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» є багаторівневою та комплексною, що відповідає масштабам і багатопрофільності підприємства. На чолі управління перебуває директор, у підпорядкуванні якого функціонують як виробничі підрозділи (цехи, відділи, виробництва), так і допоміжні служби — бухгалтерія, профспілковий комітет, медичний центр, штаб цивільної оборони тощо.

Структура включає також проектно-конструкторські, технологічні, транспортно-експедиційні, комп'ютеризаційні та маркетингові відділи, що забезпечують повний цикл розробки, виготовлення, контролю якості та реалізації продукції. Особливу увагу приділено соціальній сфері — на підприємстві функціонують спортивний клуб, комбінат харчування, благодійний фонд і культурні заклади, що свідчить про високий рівень соціальної відповідальності та турботу про персонал.

ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» співпрацює з низкою ключових клієнтів, серед яких — ПАТ «Укрзалізниця», якій 1 березня 2023 року було передано 15 із 100 замовлених вагонів. Серед інших важливих партнерів — КП «Київський метрополітен», що у поточному році виграло тендер на постачання метропоїздів на суму 79,2 млн євро [59], а також американська компанія General Electric, з якою був реалізований спільний проєкт на 1 мільярд доларів США. До переліку клієнтів також входять «Моторвагонне депо Тернопіль» і французька компанія «Alstom», що виробляє електровози.

Підприємство активно займається зовнішньоекономічною діяльністю. Його продукція вирізняється зручністю експлуатації, високим рівнем надійності та простотою використання, що сприяло формуванню позитивного іміджу серед клієнтів. У зв'язку зі спадом попиту на вантажні вагони, завод переорієнтувався на виготовлення спеціалізованих вантажних вагонів із навантаженням 25 тонн на вісь. Серед перспективних напрямів розвитку — участь у міжнародному проєкті спільно з японською компанією «ІТОСНУ», що реалізується в рамках Кіотського протоколу і фінансується за рахунок «зелених інвестицій». Станом на кінець 2022 року більшість продукції підприємства була реалізована на внутрішньому ринку України. Через втрату основного експортного ринку — Росії — обсяг поставок до Європи зменшився і склав лише 4,69 млн грн, що на 22,31 млн грн менше

порівняно з попереднім роком [58]. Водночас компанія планує відновити довоєнні обсяги експорту та розширити присутність на зовнішніх ринках.

Також, важливим аспектом є дослідження фінансового стану даного підприємства. І розпочнемо ми з аналізу активів за 2021-2023 рр.

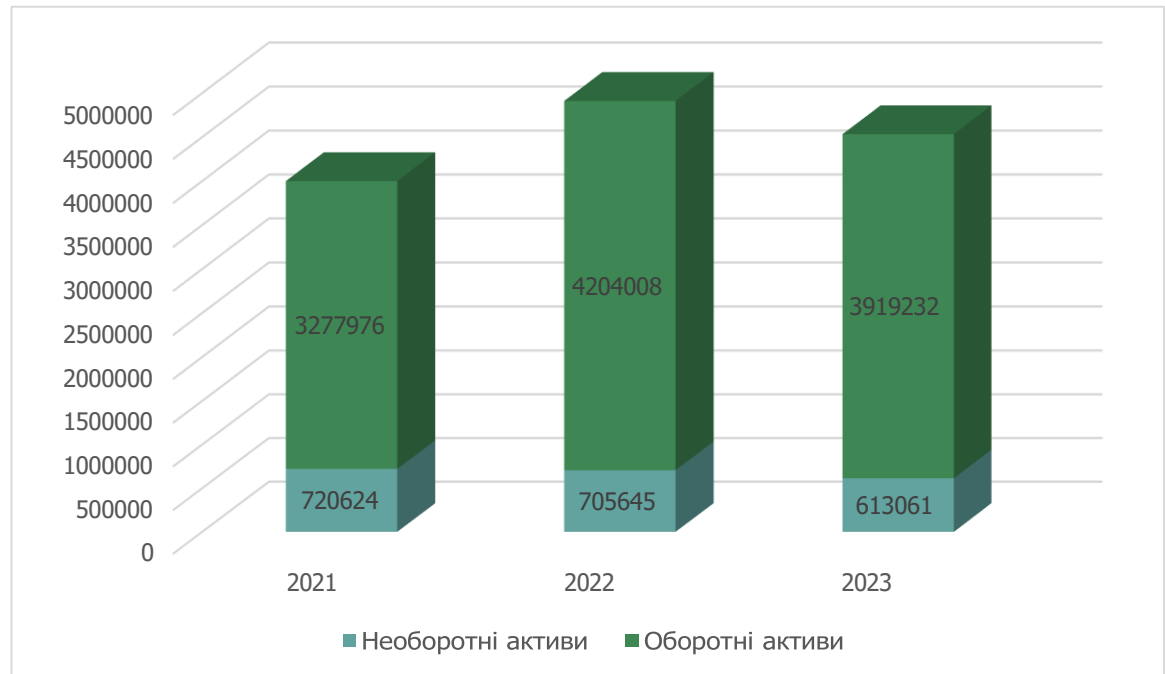

Рисунок 2.2 – Аналіз структури активів ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» за 2021-2023 рр., тис. грн.

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності компанії [27]

Упродовж трьох аналізованих років переважну частину в структурі активів підприємства стабільно займали оборотні активи. У 2021 році їхній обсяг становив 3 277 976 тис. грн, у 2022 році — 4 204 008 тис. грн, а у 2023 році — 3 919 232 тис. грн. Спостерігається зростання в 2021 році порівняно з 2020 роком, що свідчить про збільшення обігових коштів підприємства, проте у 2023 році відбувся певний спад — приблизно на 284 тис. грн, що може бути пов'язано з макроекономічною нестабільністю або зниженням обсягів реалізації продукції.

Необоротні активи підприємства залишаються значно нижчими за оборотні протягом усіх трьох років. У 2021 році вони становили 720 624

тис. грн, у 2022 році — 705 645 тис. грн, а в 2023 році — 613 061 тис. грн. Відчутне скорочення необоротних активів у 2023 році може свідчити про зменшення обсягу інвестицій у основні засоби, амортизацію або навіть вибуття активів у зв'язку з оптимізацією виробництва.

Одним із факторів зростання активів підприємства стало укладення у 2021 році контракту з АТ «Укрзалізниця» на виготовлення та постачання 100 пасажирських вагонів. Це замовлення фінансувалося за рахунок державного бюджету в межах програми КПКВК 3101270 «Оновлення рухомого складу для перевезення пасажирів та модернізація залізничної інфраструктури для розвитку пасажирських перевезень». Станом на 31 грудня 2022 року було передано 85 пасажирських вагонів, а решту – у лютому 2023 року. Крім того, у другому півріччі 2020 року підприємство виготовило та відвантажило 3 дизель-поїзди моделі ДПКр-3.

У 2022 році зростання активів ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» було зумовлено незначним скороченням необоротних активів на 2,08% (що становило 14 979 тис. грн) та суттєвим приростом оборотних активів на 28,25%, або на 926 032 тис. грн. Найбільший вплив на приріст оборотних активів мали дебіторська заборгованість, яка зросла на 135,15%, та запаси, що збільшилися на 34,71%. Водночас, через нестабільність, викликану впровадженням воєнного стану, підприємство змушене було тимчасово зупинити інвестиційну діяльність, що знайшло відображення у зниженні обсягу довгострокових фінансових інвестицій.

Внесені зміни в структурі необоротних активів детально представлено на рисунку 2.3.

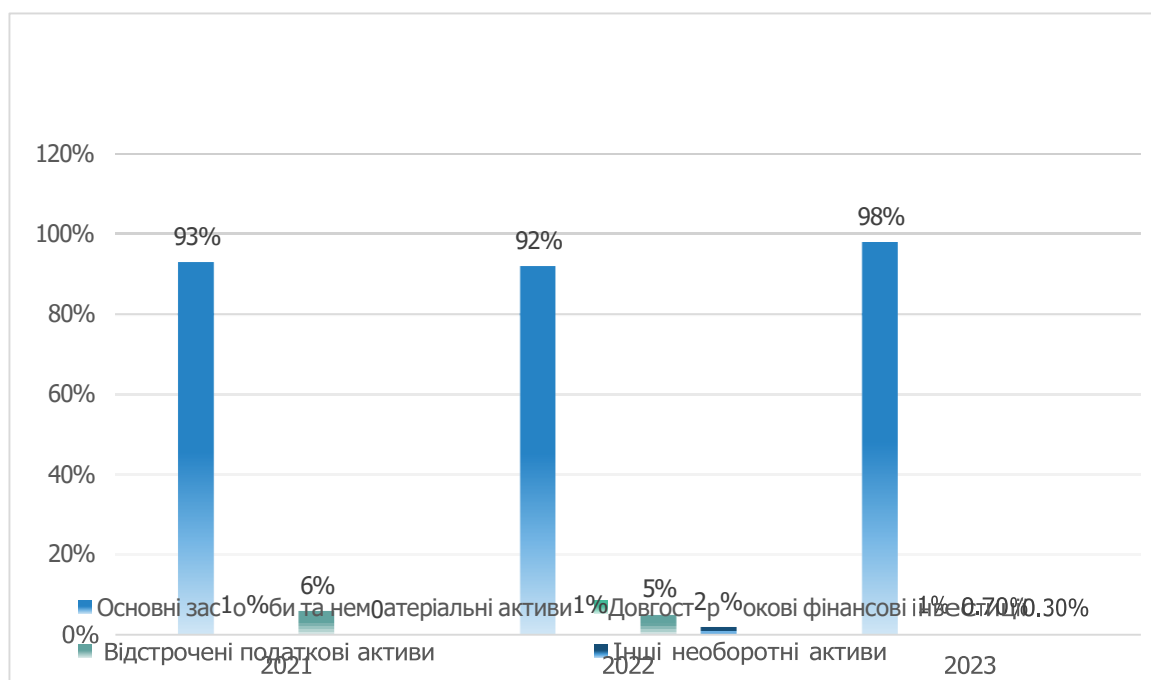

Рисунок 2.3 – Зміна структури необоротного майна ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» за 2021-2023 рр., у %

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності компанії [27]

В цілому, зменшення грошових коштів на рахунках може свідчити про виникнення певних фінансових ускладнень, однак ці кошти були спрямовані на погашення поточних зобов'язань перед кредиторами. Такий підхід дозволив підтримати платоспроможність підприємства в умовах нестабільного зовнішнього середовища.

Дебіторська заборгованість ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» продовжує демонструвати тенденцію до зростання, досягнувши у 2022 році рівня 1 904 308 тис. грн, що на 102,16% перевищує аналогічний показник попереднього року. Такий приріст може свідчити як про накопичення поточної заборгованості, так і про наявність прострочених платежів, що потенційно може впливати на ліквідність підприємства. Водночас ці кошти залишаються в обігу й підтримують виробничу діяльність заводу.

Важливо зазначити, що виробничі потужності та активи підприємства територіально розташовані на безпечній відстані від зони бойових дій, тому вони не зазнали фізичних ушкоджень. Це дозволило компанії продовжувати свою діяльність у стабільному режимі, незважаючи на складну економічну ситуацію в країні.

Далі, здійнимо аналіз фінансових результатів ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» за 2021-2023 рр.

Таблиця 2.1 – Фінансові результати ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» за 2021-2023 рр., тис. грн.

Показник	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2023/2021, відхилення	
				Абс. млн. грн.	Відн., %
Чистий дохід від реалізації продукції	3 336 667	2 550 219	3 543 812	207 145	6,2
Валовий прибуток	252 595	35 197	171 259	-81 336	-32,2
Прибуток від операційної діяльності	92 842	(226 514)	74 418	-18 424	-19,84
Прибуток до оподаткування	85 390	(234 163)	76423	-8967	-10,5
Витрати з податку на прибуток	(16 374)	5 646	(35135)	-18761	-114,57
Чистий прибуток (збиток)	69 016	(228 517)	41 288	-27 728	-40,17

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності компанії [27]

Аналіз фінансових результатів ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» за 2023 рік порівняно з 2021 роком свідчить про незначне зростання чистого доходу від реалізації продукції на 6,2% або 207,1 млн грн, що може вказувати на поступове відновлення попиту. Проте, попри збільшення виручки, валовий прибуток зменшився на 81,3 млн грн (-32,2%), що

свідчить про підвищення собівартості продукції або зниження цінової маржі. Прибуток від операційної діяльності також скоротився майже на 19% (–18,4 млн грн), що є свідченням зниження ефективності основної діяльності підприємства.

У підсумку чистий прибуток підприємства в 2023 році склав 41,3 млн грн, що на 27,7 млн грн менше, ніж у 2021 році, або зниження на 40,2%. Це свідчить про те, що, попри деяке зростання доходів, компанія продовжує стикатися з проблемами ефективності витрат і прибутковості, що потребує перегляду підходів до управління собівартістю, оподаткуванням та операційною діяльністю.

Як висновок відзначимо, що ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» — це одне з найпотужніших підприємств машинобудівної галузі України, яке відіграє ключову роль у забезпеченні країни залізничною технікою. Завод володіє повним виробничим циклом — від проєктування до реалізації готової продукції, що дозволяє оперативно реагувати на потреби ринку. Підприємство співпрацює з провідними національними та міжнародними партнерами, зокрема з «Укрзалізницею», General Electric, Alstom та іншими. Незважаючи на втрату частини зовнішніх ринків, компанія зберігає високий рівень експортного потенціалу та активно впроваджує інноваційні рішення.

Організаційна структура підприємства відзначається складністю та функціональною гнучкістю, що дозволяє забезпечити ефективне управління виробництвом і соціальною інфраструктурою. Фінансові результати ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» за останні роки свідчать про нестабільну динаміку. Хоча у 2023 році спостерігалось зростання чистого доходу від реалізації продукції на 6,2% порівняно з 2021 роком, це не призвело до зростання прибутковості. Навпаки, валовий прибуток, прибуток від операційної діяльності та чистий прибуток скоротилися. Зокрема, чистий прибуток зменшився на 40,2%, що свідчить

про зростання собівартості продукції, вплив зовнішніх економічних факторів і потребу у вдосконаленні витратної політики. Незважаючи на ці труднощі, підприємство зберігає прибутковість, що є позитивним сигналом для потенційних інвесторів і партнерів.

2.2. Аналіз структури капіталу та джерел фінансування підприємства

Аналіз структури капіталу та джерел фінансування є важливим етапом оцінки фінансової стійкості підприємства, його здатності виконувати зобов'язання та ефективно реалізовувати стратегічні цілі. Рациональне співвідношення між власними та позиковими ресурсами забезпечує баланс між фінансовою незалежністю та можливостями зростання. Для досліджуваного підприємства — ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» — питання структури капіталу має особливе значення, адже виробнича специфіка компанії потребує значних інвестицій у матеріально-технічну базу, виконання державних контрактів і підтримання високої операційної ефективності. У межах цього підрозділу буде здійснено аналіз динаміки та складу капіталу заводу за 2021–2023 роки з метою виявлення основних тенденцій і проблемних аспектів у сфері фінансування.

В наступній табл. 2.2 подано інформацію стосовно динаміки та структуру капіталу ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» в 2021-2023 рр.

Таблиця 2.2 – Динаміка та структура капіталу ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» в 2021-2023 рр., тис. грн. та % відповідно

	2021 р.	У % до обсягу капіталу	2022 р.	У % до обсягу капіталу	2023 р.	У % до обсягу капіталу	2023/2021, відхилення	
							Абс. млн. грн.	Відн., %
Власний капітал	3391492	84,8	3230533	65,79	3288098	72,54	- 103394	-3,04
Довгострокові зобов'язання і забезпечення	271915	6,8	217920	4,43	216990	4,78	-54925	-20,2
Поточні зобов'язання і забезпечення	335193	8,38	1261200	25,68	1027205	22,66	692012	206,45
Всього капіталу	3998600	100	4909653	100	4532293	199	533693	13,33

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності компанії [27]

Аналіз динаміки та структури капіталу ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» у 2021–2023 роках свідчить про неоднозначні зміни у фінансовій політиці підприємства. Загальний обсяг капіталу за цей період зріс на 13,33% або на 533 693 тис. грн, що здебільшого було зумовлено різким зростанням поточних зобов'язань. Зокрема, їх обсяг збільшився з 335 193 тис. грн у 2021 році до 1 027 205 тис. грн у 2023 році, тобто більш ніж утричі (+206,45%). Така динаміка може свідчити про посилене використання короткострокових джерел фінансування для покриття операційних витрат або затримки у виконанні зобов'язань перед контрагентами.

Водночас простежується зменшення обсягу власного капіталу на 103 394 тис. грн (–3,04%), що може вказувати на часткове скорочення

фінансової автономії підприємства. Також спостерігається спад довгострокових зобов'язань і забезпечень на 20,2%, що може бути результатом завершення дії деяких кредитних зобов'язань або зниження активності інвестиційної діяльності. Загалом структура капіталу підприємства демонструє зміщення акценту на поточні зобов'язання, що підвищує ризик зменшення ліквідності в майбутньому та вимагає зваженого підходу до управління короткостроковими фінансовими ресурсами.

Для більш наочного розуміння структури джерел фінансування, зобразимо співвідношення власних і позикових джерел на наступному рис. 2.4.

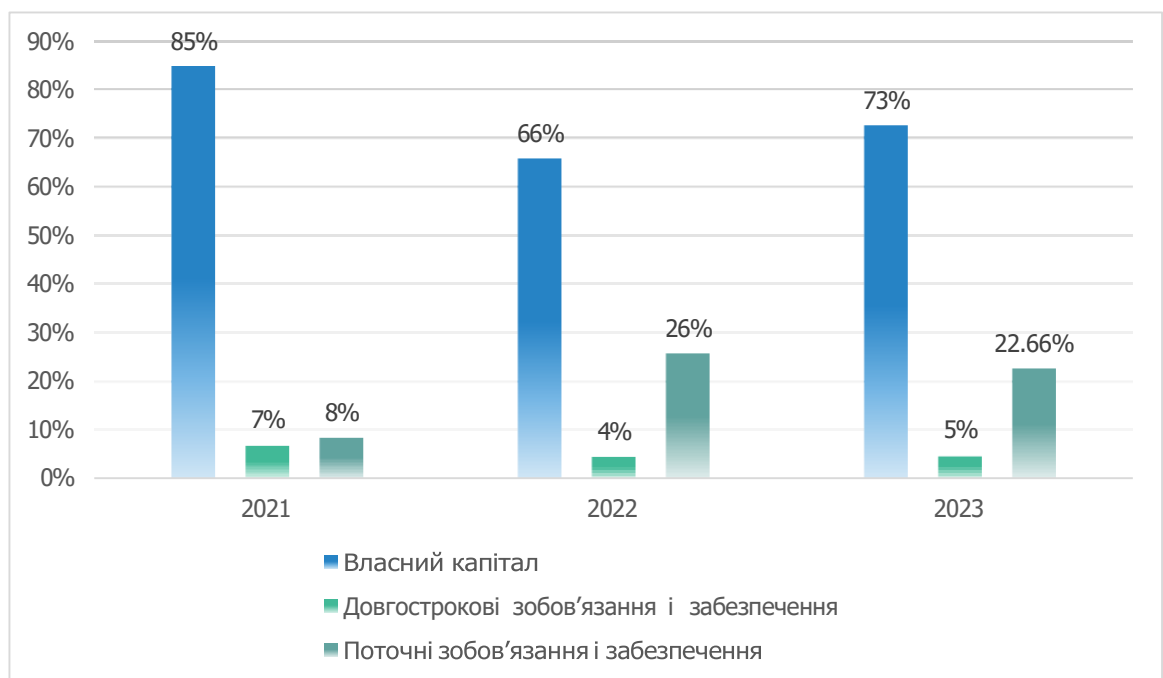

Рисунок 2.4 – Структура джерел фінансування ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» за 2021-2023 рр., у %

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності компанії [27]

На рисунку 2.4 зображено динаміку структури джерел фінансування ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» у 2021–2023 роках, що дозволяє простежити зміни у співвідношенні власного і позикового капіталу. У 2021 році фінансова стратегія підприємства базувалася переважно на власному

капіталі (85%), що є ознакою високого рівня фінансової стабільності та незалежності від зовнішніх джерел. Проте вже у 2022 році спостерігається суттєве зниження питомої ваги власного капіталу до 66%, а натомість зростає частка поточних зобов'язань до 26%, що свідчить про тимчасову переорієнтацію на короткострокові кредити або боргові інструменти. Це може бути зумовлено потребою у швидкому залученні обігових коштів для підтримки виробничих процесів або вирішення поточних зобов'язань в умовах нестабільного середовища.

У 2023 році спостерігається часткове відновлення частки власного капіталу до 73%, що свідчить про прагнення підприємства зменшити фінансові ризики та підвищити незалежність від зовнішніх кредиторів. Водночас рівень поточних зобов'язань залишається суттєвим (22,66%), що вказує на збереження певної фінансової залежності, можливо, через потребу оперативного фінансування оборотного капіталу. Довгострокові зобов'язання впродовж трьох років залишаються незначними (4–7%), що може свідчити про низький рівень інвестиційної активності або обмежене залучення довгострокового фінансування. Загалом, структура капіталу демонструє помірну нестабільність із певною залежністю від короткострокових позик у 2022–2023 роках, однак підприємство поступово намагається повертатися до більш стійкої моделі, орієнтованої на власний капітал.

Упродовж аналізованого періоду ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» не зверталося до банківських установ для отримання короткострокових кредитів, забезпечуючи свою діяльність за рахунок власних та інших залучених фінансових ресурсів. Для покращення фінансового стану підприємство впроваджувало комплекс заходів, спрямованих на раціоналізацію виробничих процесів, оновлення технічного оснащення та підвищення ефективності управління наявними ресурсами. Ці дії мали на меті зміцнення ринкових позицій компанії та

підвищення її конкурентоспроможності в умовах нестабільного зовнішнього середовища.

Слід відзначити, що запаси відіграють важливу роль у діяльності ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод», оскільки підприємство працює у сфері машинобудування, де виробничий цикл вимагає постійної наявності матеріально-сировинної бази. Високий рівень запасів забезпечує безперервність виготовлення вагонів та дозволяє оперативно виконувати замовлення. При цьому для фінансування таких запасів компанія використовує як власні, так і позикові кошти. Власний капітал гарантує фінансову стабільність і довгострокову підтримку виробництва, тоді як позикові ресурси, особливо поточні зобов'язання, дозволяють гнучко реагувати на зміну обсягів виробництва та попиту. Такий підхід до фінансування забезпечує баланс між фінансовою незалежністю та оперативною ефективністю. В наступній таблиці 2.3 подано інформацію стосовно зміни запасів та власних та позикових коштів у ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» за аналогічний період 2021-2023 рр.

Таблиця 2.3 – Динаміка зміни запасів та власних і позикових коштів ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» в 2021-2023 рр., тис. грн.

Показник	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2023/2021, відхилення	
				Абс. млн. грн.	Відн., %
Загальна величина запасів	1290541	1738446	1406722	116181	9,001
Наявність власних коштів	2670838	2524888	2675037	4199	0,157
Наявність власних та довгострокових позикових коштів (working capital)	2942753	2742808	2892027	-50726	-1,72
Наявність загальних коштів	2942783	2742808	2892027	-50756	-1,72

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності компанії [27]

На основі наведених даних можна зробити висновок, що протягом 2021–2023 років ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» демонструвало абсолютний тип фінансової стійкості. Це свідчить про те, що запаси підприємства повністю покривалися власними коштами, без залучення зовнішніх кредиторів. У 2023 році загальна величина запасів зросла на 116 181 тис. грн (на 9,0%) порівняно з 2021 роком, тоді як обсяг власних коштів залишився майже незмінним, з незначним приростом у 0,157%. Незважаючи на скорочення загальної суми коштів (власних і довгострокових позикових) на 1,72%, підприємство зберегло здатність самостійно фінансувати свої виробничі запаси, що є свідченням його фінансової незалежності та стійкості.

ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» ефективно організовує фінансування своєї поточної виробничо-господарської діяльності, забезпечуючи стабільний рух фінансових ресурсів. Підприємство здійснює контроль за цільовим і раціональним використанням коштів, своєчасно виконує податкові зобов'язання перед бюджетом і цільовими фондами, а також дотримується термінів розрахунків з постачальниками, підтримуючи стабільні партнерські відносини.

Аналіз структури капіталу та джерел фінансування у 2021–2023 роках показав, що підприємство в основному фінансує свою діяльність за рахунок власних ресурсів, водночас у структурі зобов'язань спостерігалось скорочення довгострокових зобов'язань на 20,2%, що може свідчити про зменшення залучення інвестиційних ресурсів або завершення окремих зобов'язань. Водночас поточні зобов'язання зросли в понад три рази (+206,45%), що свідчить про зростання залежності підприємства від короткострокових джерел фінансування. Незважаючи на певне зменшення власного капіталу на 3,04%, загальний обсяг капіталу зріс на 13,33%, що свідчить про гнучкість підприємства у фінансовому управлінні та його здатність адаптуватися до змін зовнішнього середовища.

2.3. Оцінка фінансових показників та виявлення проблемних аспектів фінансування

Оцінка фінансових показників є важливою складовою фінансового аналізу підприємства, оскільки вона дозволяє виявити сильні й слабкі сторони у його фінансово-господарській діяльності, а також своєчасно реагувати на можливі ризики. Аналізуючи динаміку ключових показників — прибутковості, ліквідності, фінансової стійкості та ефективності використання капіталу, можна зробити обґрунтовані висновки щодо рівня стабільності підприємства та ефективності управління його фінансовими ресурсами.

Для ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» така оцінка є особливо актуальною з огляду на зовнішньоекономічні виклики, коливання попиту на продукцію та зміну структури джерел фінансування. Проведення всебічного аналізу фінансових показників підприємства за останні роки дозволяє не лише охарактеризувати поточний фінансовий стан, а й виявити проблемні аспекти, які потребують коригування в управлінських підходах, зокрема щодо структури капіталу, обсягів залучення позикових коштів та рівня рентабельності.

І розпочнемо ми із показників фінансової стійкості, автономії, фінансової залежності та фінансового ризику. В наступній таблиці 2.4. буде подано цю інформацію.

Таблиця 2.4 – Показники фінансової стійкості ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» в 2021-2023 рр.

Показник	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2023/2021, відхилення
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,92	0,7	0,77	0,15
Коефіцієнт автономії	0,85	0,66	0,73	-0,12
Коефіцієнт фінансової залежності	1,18	1,52	1,38	0,2
Коефіцієнт фінансового ризику	0,18	0,52	0,38	0,2

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності компанії [27]

Здійснимо детальний аналіз кожного із показників. Коефіцієнт фінансової стійкості у 2021 році становив 0,92, що свідчило про високий рівень здатності підприємства забезпечувати стабільну діяльність за рахунок власних і довгострокових джерел. У 2022 році цей показник знизився до 0,70, але в 2023 дещо покращився до 0,77. Попри незначне покращення, він все ще не досяг рівня 2021 року. Відхилення у 0,15 пунктів свідчить про певне посилення залежності від короткострокових зобов'язань у порівнянні з базовим роком.

Коефіцієнт автономії демонструє частку власного капіталу у фінансуванні активів. У 2021 році показник був на рівні 0,85, що вказує на сильну незалежність від зовнішніх джерел. У 2022 році коефіцієнт суттєво знизився до 0,66, а в 2023 зріс до 0,73, хоча залишився нижчим за рівень 2021 року. Від'ємне відхилення (-0,12) вказує на зменшення частки власного капіталу, що може бути ознакою зниження фінансової автономії підприємства.

Коефіцієнт фінансової залежності зростав із 1,18 у 2021 році до 1,52 у 2022 році, що свідчить про підвищення рівня залежності підприємства від позикових коштів. У 2023 році показник трохи знизився до 1,38, однак все одно перевищує базовий рівень 2021 року. Відхилення у +0,2 означає, що

загальне навантаження борговими зобов'язаннями збільшилося, що може створювати додаткові ризики у нестабільних економічних умовах.

Коефіцієнт фінансового ризику, який відображає співвідношення позикового капіталу до власного, також демонструє негативну динаміку. У 2021 році він становив лише 0,18, але вже в 2022 році підскочив до 0,52, а у 2023 склав 0,38. Незважаючи на покращення у 2023 році, відхилення +0,2 порівняно з 2021 свідчить про підвищення ризикованості фінансування діяльності підприємства за рахунок зовнішніх джерел.

Тобто в цілому фінансова стійкість ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» у 2021–2023 роках зазнала помірного зниження. У 2022 році підприємство зіткнулося з послабленням фінансової автономії та зростанням фінансової залежності, однак у 2023 році спостерігається часткове відновлення показників. Попри це, усі ключові коефіцієнти ще не досягли рівня 2021 року, що свідчить про триваючі виклики у забезпеченні стабільного балансу між власними та позиковими джерелами фінансування. Для відновлення повноцінної фінансової стійкості підприємству доцільно зменшити боргове навантаження та посилити частку власного капіталу.

Аналогічно в табл. 2.5 буде проаналізовано показники ліквідності ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод».

Проаналізуємо ці показники. Загальний коефіцієнт ліквідності (покриття) у 2021 році становив дуже високі 9,93, що свідчило про надмірне покриття поточних зобов'язань оборотними активами. У 2022 році показник різко знизився до 2,91, а в 2023 трохи виріс до 3,83. Незважаючи на покращення, значення залишилось нижчим на 6,1 пунктів порівняно з 2021 роком, що вказує на зниження надлишкової ліквідності, однак все ще знаходиться в межах норми.

Таблиця 2.5 – Показники ліквідності ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» в 2021-2023 рр.

Показник	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2023/2021, відхилення
Загальний коефіцієнт ліквідності (покриття)	9,93	2,91	3,83	-6,1
Коефіцієнт швидкої ліквідності	5,93	1,69	2,45	3,48
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	4,74	1,04	0,59	-4,15
Коефіцієнт ліквідності товарно-матеріальних цінностей	4,00	2,23	3,80	-0,2
Коефіцієнт ліквідності дебіторської заборгованості	1,20	0,64	1,85	1,65

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності компанії [27]

Коефіцієнт швидкої ліквідності, який виключає товарно-матеріальні запаси, у 2021 році становив 5,93 — також дуже високий рівень. У 2022 році він знизився до 1,69, а в 2023 покращився до 2,45. Відхилення у +3,48 вказує на певне відновлення здатності підприємства оперативно покривати поточні зобов'язання за рахунок найбільш ліквідних активів.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності демонструє різке погіршення: з 4,74 у 2021 році він знизився до 0,59 у 2023, що становить відхилення -4,15. Це свідчить про значне зменшення частки грошових коштів та їх еквівалентів у структурі активів, що може обмежувати гнучкість підприємства в покритті найтерміновіших зобов'язань.

Коефіцієнт ліквідності товарно-матеріальних цінностей майже не змінився у 2023 році порівняно з 2021: він знизився з 4,00 до 3,80 (відхилення -0,2). Це свідчить про стабільний рівень забезпечення запасів, який залишається достатнім для підтримки виробничого циклу.

Коефіцієнт ліквідності дебіторської заборгованості навпаки, покращився з 1,20 у 2021 році до 1,85 у 2023 (+1,65), що вказує на зростання

ймовірності погашення дебіторської заборгованості у короткостроковій перспективі, тобто зросла ефективність управління розрахунками з покупцями.

У 2021 році підприємство мало надмірно високі показники ліквідності, що свідчило про неефективне використання оборотних активів. У 2022 році більшість показників різко знизилася, вказуючи на фінансові труднощі або реструктуризацію активів. У 2023 році спостерігається часткове відновлення, особливо за швидкою ліквідністю та дебіторською заборгованістю, однак абсолютна ліквідність суттєво погіршилась. Загалом, рівень ліквідності підприємства залишається задовільним, однак вимагає подальшого покращення структури активів та нарощування грошових резервів.

Далі, в табл. 2.6 проаналізуємо показники структури капіталу досліджуваного підприємства ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» за аналогічний період.

Таблиця 2.6 – Показники структури капіталу ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» в 2021-2023 рр.

Показник	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2023/2021, відхилення
Коефіцієнт довгострокових зобов'язань і забезпечень	0,45	0,13	0,17	-0,28
Коефіцієнт поточних зобов'язань і забезпечень	0,55	0,87	0,83	0,28
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,79	0,78	0,81	0,02
Коефіцієнт забезпеченості запасів	9,93	2,91	3,83	-5,9
Коефіцієнт співвідношення дебіторської й кредиторської заборгованості	1,19	0,644	1,85	0,66

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності компанії [27]

Детально проаналізуємо кожен із показників, розрахованих нами в табл. 2.5

Коефіцієнт довгострокових зобов'язань і забезпечень знизився з 0,45 у 2021 році до 0,17 у 2023, що становить негативне відхилення на -0,28. Це свідчить про зменшення ролі довгострокового фінансування в загальній структурі капіталу підприємства, що може вказувати на недостатню інвестиційну активність або зростання залежності від короткострокових джерел.

Коефіцієнт поточних зобов'язань і забезпечень, навпаки, зріс із 0,55 до 0,83, тобто відхилення становить +0,28. Це свідчить про посилення залежності підприємства від короткострокових кредиторів, що підвищує ризик втрати платоспроможності у разі браку оборотних коштів.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу зріс незначно — з 0,79 до 0,81 (+0,02), що свідчить про відносно стабільну здатність підприємства формувати оборотні активи за рахунок власного капіталу. Така динаміка говорить про збереження певної гнучкості у фінансовій політиці.

Коефіцієнт забезпеченості запасів значно знизився — з 9,93 у 2021 році до 3,83 у 2023 (-5,9). Це свідчить про скорочення надлишкової частки запасів, що з одного боку може означати підвищення ефективності їх управління, але з іншого — потенційні ризики дефіциту ресурсів для виробництва.

Коефіцієнт співвідношення дебіторської й кредиторської заборгованості зріс з 1,19 до 1,85 (+0,66), що вказує на покращення позиції підприємства в розрахунках: дебітори винні підприємству більше, ніж воно — кредиторам. Це підвищує стійкість підприємства до зовнішніх фінансових впливів.

У порівнянні з 2021 роком структура капіталу підприємства зазнала певних змін. Спостерігається зменшення частки довгострокових джерел фінансування та зростання короткострокових зобов'язань, що свідчить про

посилення фінансових ризиків. Водночас зберігається здатність підприємства маневрувати власним капіталом, а зростання співвідношення дебіторської до кредиторської заборгованості вказує на зміцнення платіжної позиції. Загалом структура капіталу свідчить про зниження довгострокової фінансової стабільності, але деякі аспекти — як-от керованість оборотними коштами — демонструють позитивну динаміку.

Також, слід проаналізувати показники рентабельності ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» за 2021-2023 рр. (рис. 2.5)

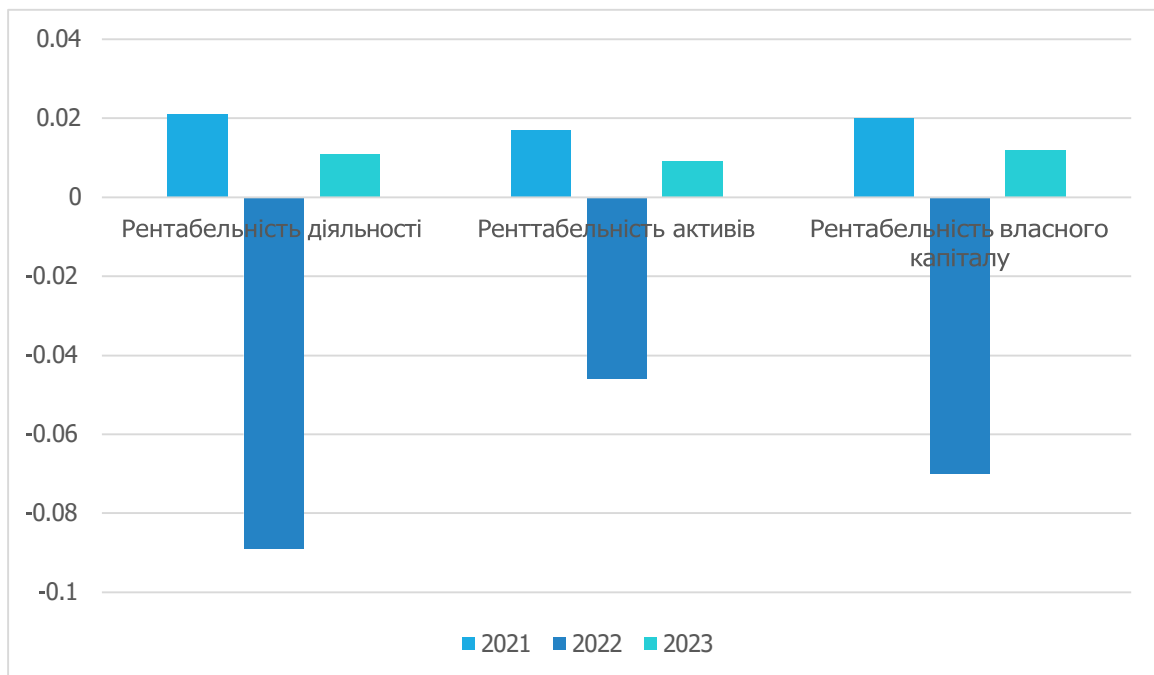

Рисунок 2.5 – Показники рентабельності ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» за 2021-2023 рр., у %

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності компанії [27]

У 2021 році ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» демонстрував позитивні фінансові результати: усі ключові показники рентабельності — діяльності, активів і власного капіталу — перебували на стабільному позитивному рівні, що свідчило про ефективне управління ресурсами та прибуткову господарську діяльність. Проте вже у 2022 році підприємство зазнало суттєвого погіршення: рентабельність усіх трьох напрямів стала

від'ємною, що вказує на збитковість та значні операційні чи ринкові втрати. Найглибший спад був зафіксований у рентабельності власного капіталу, що могло негативно вплинути на інвестиційну привабливість підприємства. У 2023 році спостерігається часткове відновлення: показники рентабельності знову стали позитивними, хоча й не досягли рівня 2021 року. Це свідчить про поступове подолання кризи та ознаки стабілізації діяльності.

На основі проведеного аналізу фінансових коефіцієнтів ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» за 2021–2023 роки виявлено низку проблемних аспектів у фінансуванні підприємства. Найбільш критичною тенденцією є зростання частки поточних зобов'язань при одночасному скороченні довгострокових джерел фінансування, що свідчить про переорієнтацію компанії на короткострокове покриття потреб та зменшення інвестиційної активності. Також простежується зниження показників абсолютної ліквідності, забезпеченості запасів та автономії, що зменшує фінансову стійкість підприємства. Особливо занепокоєння викликає від'ємне значення рентабельності у 2022 році та зменшення прибутковості у 2023-му, попри зростання чистого доходу. Це свідчить про зростання витрат і зниження ефективності основної діяльності.

Додатково слід відзначити зниження забезпеченості запасів та часткову втрату фінансової автономії, а також посилення залежності від короткострокових кредиторів. Така структура фінансування формує ризики для платоспроможності підприємства, особливо в умовах нестабільного середовища. Незважаючи на деяке відновлення прибутковості у 2023 році, показники залишаються нижчими за рівень 2021 року. Таким чином, основними проблемами фінансування є надмірна короткострокова заборгованість, зниження ефективності використання капіталу та нестабільна прибутковість, що вимагає перегляду структури джерел фінансування і зміцнення довгострокової фінансової стійкості підприємства.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ФІНАНСУВАННЯ КОРПОРАТИВНОГО ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Розробка заходів з оптимізації структури джерел фінансування

Формування ефективної структури джерел фінансування є ключовою умовою забезпечення фінансової стабільності та сталого розвитку ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод». Аналіз фінансових показників підприємства за 2021–2023 роки засвідчив наявність певних дисбалансів у співвідношенні власного і позикового капіталу, зокрема – зростання частки короткострокових зобов'язань, зниження довгострокового фінансування, а також погіршення показників рентабельності та ліквідності. Ці тенденції свідчать про необхідність перегляду фінансової стратегії підприємства з метою досягнення більш оптимального балансу між різними джерелами капіталу та зниження фінансових ризиків.

Оптимізація структури джерел фінансування передбачає впровадження системних заходів, спрямованих на підвищення частки власного капіталу, залучення довгострокових ресурсів на вигідних умовах, зменшення залежності від короткострокової кредиторської заборгованості та підвищення ефективності використання наявних ресурсів. Такий підхід дозволить не лише покращити фінансові результати підприємства, але й забезпечити йому стійкість до зовнішніх викликів, підвищити інвестиційну привабливість і конкурентоспроможність на внутрішньому та зовнішньому

ринках. У подальшому буде запропоновано конкретні заходи, які сприятимуть досягненню цієї мети.

На наступному рис. 3.1 буде подано перелік реальних і доцільних заходів з оптимізації структури джерел фінансування для ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» з урахуванням виявлених проблем у 2021–2023 роках:

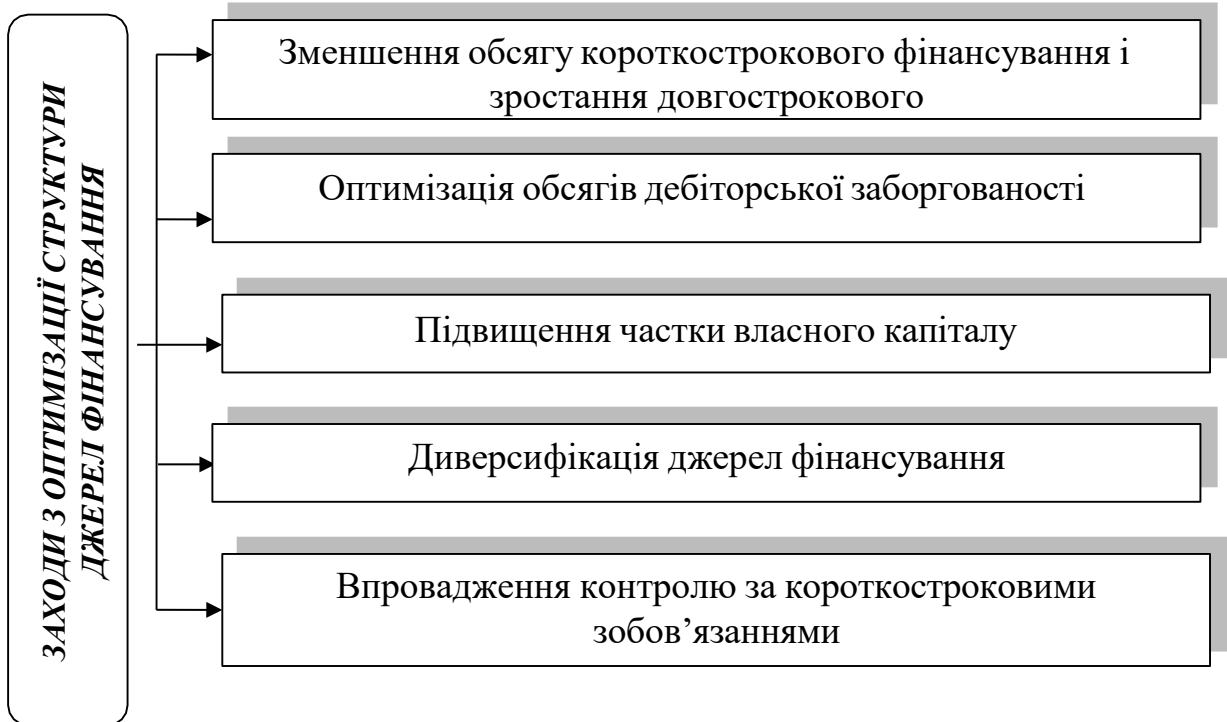

Рисунок 3.1 – Основні заходи з оптимізації структури джерел фінансування для ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод»

Джерело: складено автором самостійно на основі [28]

Давайте більш детально розглянемо кожен із поданих варіантів.

Підвищення частки власного капіталу. Зміцнення власного капіталу дає змогу знизити залежність від позикових ресурсів і підвищити фінансову стійкість. У випадку досліджуваного підприємства це досягається шляхом реінвестування частини чистого прибутку та залучення додаткових інвестицій — через емісію акцій, стратегічне партнерство чи приватне розміщення, як зазначено в прогнозах на 2025–2027 роки (табл. 3.1).

Таблиця 3.1 – Варіанти зростання обсягів власного капіталу для ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» в 2026-2028 рр., млн. грн.

Роки	Реінвестування прибутку	Додаткові інвестиції	Загальне збільшення власного капіталу
2026	20,5	50	70,5
2027	22,5	20	44,5
2028	24,5	15	39,5

Джерело: складено автором самостійно

Згідно з прогнозними розрахунками (таблиця 3.1), у 2026 році планується реінвестування 50% чистого прибутку в розмірі 20,5 млн грн та залучення додаткових інвестицій шляхом випуску акцій на суму 50 млн грн, що загалом забезпечить зростання власного капіталу на 70,5 млн грн. У 2027 році аналогічно передбачено реінвестування 22,5 млн грн прибутку та залучення 20 млн грн через стратегічне партнерство, а в 2028 році – реінвестування 24,5 млн грн та 15 млн грн через приватне розміщення. Такі дії дозволять не лише зміцнити капітальну базу підприємства, а й знизити боргове навантаження, підвищити фінансову незалежність і створити передумови для подальшого інвестиційного розвитку.

Зменшення обсягу короткострокового фінансування і зростання довгострокового. Такий підхід дозволяє зменшити фінансовий тиск на підприємство в короткостроковій перспективі та забезпечити стабільність грошових потоків. Для ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» це означає поступову заміну короткострокових позик більш стійкими довгостроковими джерелами, наприклад, через банківські кредити на 3–5 років, облігаційні програми чи участь у державних інфраструктурних програмах фінансування.

В наступній табл. 3.2 подано інформацію стосовно потенційних обсягів зниження питомої ваги короткострокових зобов'язань для ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» в 2026-2028 рр.

Таблиця 3.2 – Зниження питомої ваги короткострокових зобов'язань для ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» в 2026-2028 рр., млн. грн.

Роки	Короткострокові зобов'язання на початок року	Зменшення на 10%	Короткострокові зобов'язання на кінець року
2026	1027,2	102,72	924,48
2027	924,48	92,448	832,032
2028	832,032	83,2	748,82

Джерело: складено автором самостійно

Зменшення частки короткострокової заборгованості є важливим кроком у зміцненні фінансової стійкості ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод». Як свідчать розрахунки, упродовж 2026–2028 років підприємство планує щорічно зменшувати обсяг короткострокових зобов'язань на 10%, що дозволить знизити фінансовий тиск, покращити ліквідність і забезпечити стабільність грошових потоків. Такий підхід сприятиме уникненню касових розривів і дасть змогу підприємству більш впевнено планувати свою операційну та інвестиційну діяльність.

Проте зниження короткострокових зобов'язань потребує компенсації через збільшення довгострокового фінансування, аби уникнути дефіциту капіталу. Для цього доцільно залучати банківські кредити строком на 3–5 років, впроваджувати облігаційні програми, брати участь у державних та міжнародних інвестиційних програмах, а також налагоджувати стратегічні партнерства. Додатково можна використовувати фінансовий лізинг як альтернативне джерело довгострокового фінансування. Поєднання цих інструментів дозволить забезпечити стабільне ресурсне підґрунтя для розвитку підприємства та підвищення його фінансової незалежності.

Диверсифікація джерел фінансування є важливою складовою підвищення фінансової гнучкості та зниження ризиків для ПАТ

«Крюківський вагонобудівний завод». У сучасних умовах нестабільного ринку та обмеженого доступу до банківського кредитування підприємству доцільно доповнити традиційні джерела фінансування новими механізмами, зокрема лізингом, інвестиційними фондами, участю в державно-приватних партнерствах, а також впровадженням факторингу. Це дозволить створити стійкі канали надходження фінансових ресурсів, що не залежать виключно від банківської системи або строків оплати з боку контрагентів.

В даному аспекті оптимізація обсягів дебіторської заборгованості є пов'язана із попереднім пунктом стосовно факторингу. Контроль над дебіторською заборгованістю є важливим джерелом внутрішнього фінансування. Підприємству варто впровадити політику прискорення обігу дебіторки — зокрема, шляхом скорочення термінів відстрочок, введення передоплати, штрафів за прострочення, а також активного моніторингу платоспроможності контрагентів.

Особливої уваги заслуговує факторинг, як інструмент оптимізації дебіторської заборгованості. Суть факторингу полягає у продажі підприємством права вимоги до покупця (дебіторської заборгованості) спеціалізованій фінансовій компанії (фактору), яка одразу виплачує значну частину суми за поставлений товар або послугу. Таким чином, підприємство оперативно отримує обігові кошти, не чекаючи фактичного надходження платежу від покупця. Це особливо актуально у випадках, коли значна частка капіталу «заморожена» в дебіторській заборгованості. Застосування факторингу дозволяє зменшити обсяг прострочених платежів, підвищити ліквідність та знизити ризики неплатежів. Крім того, факторингова компанія часто бере на себе функцію контролю платоспроможності клієнтів, що додатково підвищує фінансову безпеку підприємства. Загалом, впровадження факторингу як частини ширшої стратегії диверсифікації джерел фінансування забезпечить ПАТ

«Крюківський вагонобудівний завод» стабільний доступ до оборотного капіталу, посилить фінансову дисципліну контрагентів та створить основу для сталого розвитку навіть за умов ринкової нестабільності.

Впровадження ефективного контролю за обсягом зобов'язань є ключовим інструментом управління фінансовими ризиками підприємства, особливо в умовах нестабільного грошового потоку та зростання короткострокового боргового навантаження. Для ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» актуальним є підвищення прозорості зобов'язань, щоб уникати касових розривів, прострочень платежів і штрафних санкцій з боку кредиторів. Надмірна концентрація короткострокових зобов'язань у попередні періоди свідчила про потребу в запровадженні системного контролю за їх динамікою.

Одним із першочергових кроків має стати автоматизація обліку строків погашення зобов'язань, що дозволить в режимі реального часу відстежувати наближення критичних термінів виплат, формувати платіжні календарі та прогнозувати касові розриви. Також важливо встановити внутрішні ліміти на використання короткострокових кредитів для уникнення надмірного боргового навантаження. Ці ліміти повинні враховувати сезонні коливання обсягів виробництва та реалізації продукції. Додатково слід впровадити регулярний аналіз ефективності використання позикових коштів, тобто оцінювати, наскільки короткострокове фінансування сприяє оборотності капіталу, чи є доцільною його вартість та як швидко підприємство генерує грошові надходження для погашення зобов'язань.

Окрім цього, ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» планує передати на факторингове обслуговування близько 40% наявної дебіторської заборгованості, що відповідає її значній частині загального обсягу. Такий крок дозволить заводу оперативно отримати частину коштів, які наразі знаходяться в розрахунках із покупцями, що сприятиме

покращенню ліквідності та зниженню ризиків, пов'язаних із затримками платежів або неплатоспроможністю контрагентів.

Вартість факторингового обслуговування включатиме стандартні відсоткові нарахування за користування фінансовими ресурсами, орієнтовані на поточну ринкову ставку гривневого кредитування, яка становить близько 18% річних. Додатково передбачається факторингова комісія, що, залежно від пакету послуг, може варіюватися від 0,1% до 4,5%. Зважаючи на те, що українські банки зазвичай працюють за схемою факторингу без права регресу, очікувана комісія може складати орієнтовно 1%. Запровадження цього інструменту дасть змогу ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» ефективніше управляти дебіторською заборгованістю, зменшити фінансові ризики та забезпечити більш стабільний грошовий потік.

В підсумку, нами було обґрунтовано необхідність оптимізації структури джерел фінансування ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» у відповідь на виявлені фінансові проблеми, зокрема надмірну залежність від короткострокових зобов'язань, зменшення довгострокового фінансування та нестабільну прибутковість. На основі проведеного аналізу запропоновано комплекс заходів, які охоплюють як внутрішні, так і зовнішні аспекти фінансування: підвищення частки власного капіталу шляхом реінвестування прибутку та залучення інвестицій, поступове скорочення короткострокової заборгованості, впровадження факторингу для оптимізації дебіторської заборгованості, а також диверсифікацію джерел через використання лізингу, державно-приватного партнерства та інших альтернативних інструментів. Здійснення запропонованих заходів дозволить підприємству досягти більш збалансованого співвідношення між власним і позиковим капіталом, підвищити фінансову стійкість, зменшити ризики ліквідності та забезпечити стабільну основу для довгострокового розвитку.

3.2. Пропозиції щодо підвищення ефективності використання фінансових ресурсів

Ефективне використання фінансових ресурсів є ключовим чинником забезпечення стабільного розвитку та конкурентоспроможності підприємства в умовах динамічного ринкового середовища. Для ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод», як капіталомісткого підприємства, особливо важливо не лише залучати достатні фінансові ресурси, але й забезпечувати їх раціональне розміщення, контроль за обігом, а також максимізацію віддачі на вкладені кошти. Аналіз фінансової звітності за останні роки показав наявність як потенціалу для зростання, так і певних проблем у розподілі та використанні ресурсів — зокрема, у сфері дебіторської заборгованості, структури витрат та управління обіговими коштами.

З огляду на це, виникає необхідність розробити конкретні пропозиції, спрямовані на підвищення ефективності фінансового управління. Вони мають охоплювати як заходи з оптимізації внутрішніх бізнес-процесів, так і впровадження сучасних фінансових інструментів та цифрових рішень, здатних забезпечити більш прозору та керовану систему управління фінансовими потоками. Застосування таких підходів дозволить підприємству не лише зменшити витрати та уникнути фінансових втрат, але й створити сприятливі умови для зростання інвестиційної активності та довгострокової фінансової стабільності.

Для обґрунтованої оцінки фінансового потенціалу ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» слід здійснити всебічне дослідження діяльності підприємства з урахуванням ефективності управління його фінансовими ресурсами. З цією метою доцільно використати багатофакторну модель, наведену в таблиці 1.3 та формулу 1.1, у яку

необхідно підставити раніше розраховані в 2-му розділі значення для визначення інтегрального показника фінансового потенціалу. На наступному рис. 3.2

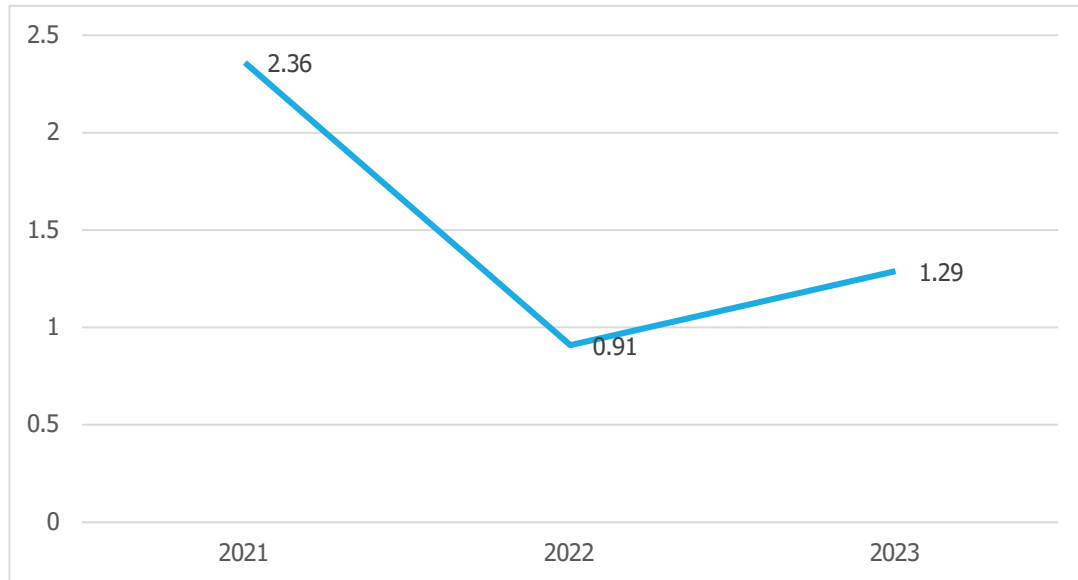

Рисунок 3.2 – Розрахунок інтегрального показника фінансового потенціалу для ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод»

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності компанії [27]

Таким чином, аналіз інтегрального показника фінансового потенціалу ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» за 2021–2023 роки свідчить про зміну динаміки фінансового стану підприємства: від високої стабільності у 2021 році до помітного послаблення у 2022 році та подальшого відновлення у 2023 році. Підприємство зберегло здатність адаптуватися до фінансових викликів, що підтверджує ефективність вжитих заходів з оптимізації структури капіталу й управління ресурсами, а також наявність потенціалу для сталого розвитку в майбутньому, незважаючи на складні умови військового часу.

З урахуванням виявлених коливань фінансового потенціалу, підприємству доцільно сконцентрувати зусилля на стабілізації своєї фінансової системи та подальшому її зміцненні. Особливо важливо проаналізувати фактори, що спричинили різке зниження показника у 2022 році, та на основі цього розробити превентивні управлінські рішення, які

дозволять уникнути подібних негативних сценаріїв у майбутньому. Для досягнення сталого розвитку ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» має впроваджувати заходи з оптимізації внутрішніх бізнес-процесів, посилювати контроль за використанням фінансових ресурсів, підвищувати продуктивність праці та знижувати витрати. Водночас стратегічно важливо активізувати пошук нових джерел доходу та інвестиційних можливостей, зміцнювати фінансову дисципліну, посилювати управління ризиками й адаптивність до змін у зовнішньому середовищі, що загалом сприятиме підвищенню фінансової стійкості та конкурентоспроможності підприємства [29].

Для досліджуваного ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» слід запровадити систему автоматизованого моніторингу і аналізу фінансових показників, які були розраховані нами для оптимізації управління капіталом і підвищення ефективності використання фінансових ресурсів.

Таблиця 3.3 – Напрями оптимізації управління фінансовими ресурсами для ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» в 2026-2028 рр.

Роки	Напрями оптимізації	Очікуване підвищення ефективності/скорочення витрат
2026	Імплементация автоматизованої системи управління фінансами	Підвищення ефективності на 5-8% в залежності від сценарію
2027	Оптимізація фінансових процесів на підприємстві	Скорочення витрат на 5-10% в залежності від сценарію
2028	Підвищення фінансової стійкості і мінімізація ризиків	Зниження ризиків на 5-7% в залежності від сценарію

Джерело: складено автором самостійно

Запропоновані заходи з підвищення ефективності управління капіталом для ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» мають системний характер і спрямовані на досягнення відчутних фінансових результатів протягом 2025–2027 років. У 2025 році пріоритетним завданням стане впровадження автоматизованої системи управління фінансами, що дозволить підвищити ефективність на 10% завдяки оперативному контролю, прогнозуванню грошових потоків та оптимізації прийняття

фінансових рішень. Наступним кроком у 2026 році буде оптимізація фінансових процесів, яка передбачає усунення дублювання функцій, скорочення нераціональних витрат та підвищення продуктивності, що має забезпечити економію щонайменше 5% від загального обсягу витрат.

Одним із ключових рішень є зменшення частки короткострокових позик, як було зазначено в п.п. 3.1. Станом на кінець 2023 року коефіцієнт поточної ліквідності підприємства становив 1,04, що є граничним значенням. Після реалізації заходів прогнозується його зростання до 1,25, що вказує на покращення здатності підприємства покривати свої короткострокові зобов'язання оборотними активами. Завдяки зниженню частоти обслуговування боргу очікується економія на відсоткових витратах в межах 5–7%, що сприятиме приросту чистого прибутку на 400–500 тис. грн на рік.

Другим важливим напрямом є активніше використання внутрішніх джерел, зокрема нерозподіленого прибутку та амортизаційних відрахувань. За результатами 2023 року підприємство отримало 41,3 млн грн чистого прибутку. Пропонується спрямувати 60% цієї суми, тобто 24,8 млн грн, на реінвестування у розвиток та модернізацію. Також передбачається використати близько 20 млн грн накопичених амортизаційних відрахувань для оновлення основних засобів. Це дозволить уникнути додаткового кредитування. Як наслідок, коефіцієнт маневреності власного капіталу може зрости з 0,17 до 0,23, що вказує на зростання частки власних обігових коштів у структурі капіталу.

Окрему увагу слід приділити дезінвестиціям – продажу непрофільних або низькорентабельних активів. Згідно з аналізом, підприємство може вивільнити до 10 млн грн у результаті реалізації частини основних засобів, що не беруть участі у виробничому процесі. Отримані кошти планується спрямувати на поповнення обігових активів. Це дозволить підвищити коефіцієнт забезпеченості власними обіговими

коштами з 0,72 до 0,80, а також покращити коефіцієнт абсолютної ліквідності, який наразі перебуває на низькому рівні.

Крім цього, одним із ключових завдань є оптимізація витратної структури підприємства. Очікується, що за рахунок раціоналізації логістичних, адміністративних та інших непродуктивних витрат буде досягнуто зменшення собівартості продукції на $\approx 3,5\%$. Це напряму вплине на показники прибутковості: рентабельність власного капіталу (ROE) зросте з 9,5% до 12,7%, а чистий прибуток може збільшитися з 41,3 млн грн до 55–58 млн грн.

Також передбачається загальне зниження рівня фінансової залежності підприємства. Завдяки вищенаведеним заходам (скорочення короткострокових боргів, залучення внутрішнього капіталу, продаж непрофільних активів) коефіцієнт автономії (співвідношення власного капіталу до загальної суми капіталу) може зрости з 0,41 до 0,46–0,50, що є позитивною динамікою в контексті фінансової незалежності.

Таблиця 3.4 – Підсумкова таблиця ефективності запропонованих заходів для ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод»

Назва заходу	Очікуваний ефект	Показники до	Показники після
Зменшення частки короткострокових позик	Зростання ліквідності, зменшення ризиків	Поточна ліквідність: 1,04	Поточна ліквідність: 1,25
Використання нерозподіленого прибутку	Зменшення зовнішньої залежності, підвищення маневреності	Маневреність ВК: 0,17	Маневреність ВК: 0,23
Продаж непрофільних активів	Зменшення навантаження на зовнішнє фінансування	Забезпечення ОК: 0,72	Забезпечення ОК: 0,80
Оптимізація витратної структури	Зниження собівартості, зростання прибутку та рентабельності	ROE: 9,5%	ROE: 12,7%
Консолідація позик у довгострокові	Підвищення фінансової стійкості,	Автономія: 0,41	Автономія: 0,46–0,50
Комплексне використання внутрішніх ресурсів	Загальне зменшення боргового навантаження, зростання прибутковості	Прибуток: 41,3 млн грн	Прибуток: 55–58 млн грн

Джерело: складено автором самостійно

Як висновок можна зазначити, що ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» потребує системного підходу до підвищення ефективності використання фінансових ресурсів. З огляду на виявлені проблеми у сфері структури капіталу, ліквідності, обігу дебіторської заборгованості та зниження рентабельності, було розроблено низку конкретних пропозицій. До них належать: впровадження факторингового обслуговування частини дебіторської заборгованості, автоматизація фінансових процесів, оптимізація витратної частини, підвищення частки довгострокового фінансування та зміцнення власного капіталу. Запропоновані заходи дозволять підвищити ефективність використання наявних ресурсів, покращити грошовий потік і зменшити залежність від короткострокових зобов'язань.

У середньостроковій перспективі реалізація таких кроків сприятиме зростанню фінансової стійкості підприємства, зниженню фінансових ризиків і покращенню загального фінансового потенціалу. Раціональне управління ресурсами забезпечить стабільне функціонування ПАТ «КВБЗ» навіть в умовах зовнішньої економічної нестабільності. Це створить основу для подальшого зростання, підвищення інвестиційної привабливості та конкурентоспроможності підприємства як на внутрішньому, так і на міжнародному ринку.

ВИСНОВКИ

В цілому, написання цієї кваліфікаційної роботи дає нам змогу зробити наступні висновки:

1. Аналіз джерел фінансування підприємства свідчить про важливість правильного вибору між власним і борговим капіталом для забезпечення фінансової стабільності та розвитку. Власний капітал забезпечує підприємству фінансову незалежність і знижує фінансові ризики, однак його залучення є дорожчим порівняно з борговим капіталом. У свою чергу, позиковий капітал дозволяє знизити витрати на фінансування, проте несе ризики, пов'язані з необхідністю повернення боргу та зростанням фінансових зобов'язань. Таким чином, оптимальне поєднання обох джерел фінансування є ключем до успішного функціонування підприємства в умовах сучасної економіки. Ефективне управління фінансовими ресурсами підприємства потребує стратегічного підходу до вибору джерел фінансування, з урахуванням їх вартості, ризиків та впливу на фінансову стабільність.

2. Формування капіталу та структури фінансування є важливим етапом для забезпечення фінансової стійкості та розвитку корпоративних підприємств. Обрання оптимальної структури капіталу потребує врахування балансу між власними і позиковими коштами, що впливає на ефективність господарської діяльності підприємства, рівень ризиків та фінансову стабільність. Власний капітал надає підприємству незалежність і знижує фінансові ризики, тоді як позиковий капітал дозволяє знижувати вартість фінансування та забезпечує необхідні ресурси для швидкого розвитку. Правильний вибір структури капіталу є ключовим для успішного функціонування підприємства в умовах сучасного економічного середовища. Успішне поєднання зовнішніх і внутрішніх джерел капіталу

дозволяє підприємствам оптимізувати свою фінансову структуру, мінімізуючи витрати на залучення фінансів і одночасно забезпечуючи можливість для зростання та стабільного розвитку.

3. Вибір оптимальної структури джерел фінансування на сучасному етапі є стратегічно важливим завданням для корпоративного підприємства. Баланс між власним і позиковим капіталом має забезпечувати не лише фінансову стійкість і ліквідність, а й сприяти зниженню вартості капіталу, підвищенню рентабельності та мінімізації фінансових ризиків. Раціональний підхід до формування структури капіталу дозволяє адаптувати фінансову політику до умов ринку та підвищити інвестиційну привабливість компанії.

4. ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» — це одне з найпотужніших підприємств машинобудівної галузі України, яке відіграє ключову роль у забезпеченні країни залізничною технікою. Завод володіє повним виробничим циклом — від проєктування до реалізації готової продукції, що дозволяє оперативно реагувати на потреби ринку. Підприємство співпрацює з провідними національними та міжнародними партнерами, зокрема з «Укрзалізницею», General Electric, Alstom та іншими. Незважаючи на втрату частини зовнішніх ринків, компанія зберігає високий рівень експортного потенціалу та активно впроваджує інноваційні рішення. Організаційна структура підприємства відзначається складністю та функціональною гнучкістю, що дозволяє забезпечити ефективне управління виробництвом і соціальною інфраструктурою. Фінансові результати ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» за останні роки свідчать про нестабільну динаміку. Хоча у 2023 році спостерігалось зростання чистого доходу від реалізації продукції на 6,2% порівняно з 2021 роком, це не призвело до зростання прибутковості.

5. Аналіз структури капіталу та джерел фінансування у 2021–2023 роках показав, що підприємство в основному фінансує свою діяльність за

рахунок власних ресурсів, водночас у структурі зобов'язань спостерігалось скорочення довгострокових зобов'язань на 20,2%, що може свідчити про зменшення залучення інвестиційних ресурсів або завершення окремих зобов'язань. Водночас поточні зобов'язання зросли в понад три рази (+206,45%), що свідчить про зростання залежності підприємства від короткострокових джерел фінансування. Незважаючи на певне зменшення власного капіталу на 3,04%, загальний обсяг капіталу зріс на 13,33%, що свідчить про гнучкість підприємства у фінансовому управлінні та його здатність адаптуватися до змін зовнішнього середовища.

6. На основі проведеного аналізу фінансових коефіцієнтів ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» за 2021–2023 роки виявлено низку проблемних аспектів у фінансуванні підприємства. Найбільш критичною тенденцією є зростання частки поточних зобов'язань при одночасному скороченні довгострокових джерел фінансування, що свідчить про переорієнтацію компанії на короткострокове покриття потреб та зменшення інвестиційної активності. Також простежується зниження показників абсолютної ліквідності, забезпеченості запасів та автономії, що зменшує фінансову стійкість підприємства. Особливо занепокоєння викликає від'ємне значення рентабельності у 2022 році та зменшення прибутковості у 2023-му, попри зростання чистого доходу. Це свідчить про зростання витрат і зниження ефективності основної діяльності.

7. Додатково слід відзначити зниження забезпеченості запасів та часткову втрату фінансової автономії, а також посилення залежності від короткострокових кредиторів. Така структура фінансування формує ризики для платоспроможності підприємства, особливо в умовах нестабільного середовища. Незважаючи на деяке відновлення прибутковості у 2023 році, показники залишаються нижчими за рівень 2021 року. Таким чином, основними проблемами фінансування є надмірна короткострокова заборгованість, зниження ефективності використання капіталу та

нестабільна прибутковість, що вимагає перегляду структури джерел фінансування і зміцнення довгострокової фінансової стійкості підприємства.

8. В роботі було обґрунтовано необхідність оптимізації структури джерел фінансування ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» у відповідь на виявлені фінансові проблеми, зокрема надмірну залежність від короткострокових зобов'язань, зменшення довгострокового фінансування та нестабільну прибутковість. На основі проведеного аналізу запропоновано комплекс заходів, які охоплюють як внутрішні, так і зовнішні аспекти фінансування: підвищення частки власного капіталу шляхом реінвестування прибутку та залучення інвестицій, поступове скорочення короткострокової заборгованості, впровадження факторингу для оптимізації дебіторської заборгованості, а також диверсифікацію джерел через використання лізингу, державно-приватного партнерства та інших альтернативних інструментів. Здійснення запропонованих заходів дозволить підприємству досягти більш збалансованого співвідношення між власним і позиковим капіталом, підвищити фінансову стійкість, зменшити ризики ліквідності та забезпечити стабільну основу для довгострокового розвитку.

9. ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» потребує системного підходу до підвищення ефективності використання фінансових ресурсів. З огляду на виявлені проблеми у сфері структури капіталу, ліквідності, обігу дебіторської заборгованості та зниження рентабельності, було розроблено низку конкретних пропозицій. До них належать: впровадження факторингового обслуговування частини дебіторської заборгованості, автоматизація фінансових процесів, оптимізація витратної частини, підвищення частки довгострокового фінансування та зміцнення власного капіталу. Запропоновані заходи дозволять підвищити ефективність використання наявних ресурсів, покращити грошовий потік і зменшити

залежність від короткострокових зобов'язань. У середньостроковій перспективі реалізація таких кроків сприятиме зростанню фінансової стійкості підприємства, зниженню фінансових ризиків і покращенню загального фінансового потенціалу. Раціональне управління ресурсами забезпечить стабільне функціонування ПАТ «КВБЗ» навіть в умовах зовнішньої економічної нестабільності. Це створить основу для подальшого зростання, підвищення інвестиційної привабливості та конкурентоспроможності підприємства як на внутрішньому, так і на міжнародному ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дмитрук В. О., Максимець Ю. В. Сутність категорії “капітал підприємства” відповідно до сучасних досліджень в цій сфері. *Ефективна економіка*. 2020. № 5.
2. Катан Л.І. Фінансовий менеджмент [Текст] : навч. посібник / Л.І. Катан, Л.І. Бровко, Н.П. Дуброва, Н.В. Бондарчук. Суми: «Довкілля», 2009. – 184 с
3. Бланк І. Управління формуванням капіталу. Київ, 2008. 512 с.
4. Клименко С.М. Управління конкурентоспроможністю підприємства [Текст]: навч. посіб. [Електронний ресурс] / С.М. Клименко. – К: КНЕУ, 2008. – 520 с.
5. Крамаренко Г.О. Фінансовий менеджмент [Текст]: підруч. / Г.О. Крамаренко, О.Є. Чорна. К.: ЦНЛ, 2006. 520 с
6. Поддєрьогін А.М. Фінансовий менеджмент [Текст] : підручник / А.М. Поддєрьогін. К.: КНЕУ, 2008. – 536 с
7. Югас Е.Ф. Економічна сутність та види капіталу підприємства/ Е.Ф. Югас, О.І. Олексик // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Економіка. 2014 .Випуск 2(43). с.63-67.
8. Брю С., Макконнелл К. Економікс: принципи, проблеми і політика. ІНФРА, 2003. 972 с.
9. Євтушевська О. О., Чернов К. І. Теоретичні аспекти власного капіталу підприємства: сутність та структура. *Економіка харчової промисловості*. 2020. Том 12. №3.
10. Рудика В.І., Сукрушева Г.О., Гонтар Т.Ю. Теоретична сутність категорії "власний капітал підприємства". *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Вип. 17. С. 436—439.

11. Катан Л.І. Фінансові ресурси підприємства та особливості їх формування. *Вісник Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету*. 2014. № 6. – С. 38–44
12. Корпоративні фінанси: сучасна парадигма розвитку:[монографія]. В Бабіченко. К.: Вид-во «Виниченко, 552, 2014. 10, 2014.
13. Беренда Н. І. Управління структурою капіталу підприємства . *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2018. Вип. 19(1). С. 14-18.
14. Семенов А. Г. Особливості формування капіталу підприємства. *Вісник економічної науки України*. 2014. № 1. С. 110-114.
15. Патуга О.С. Особливості формування та використання капіталу підприємства. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. № 11. С. 461–465.
16. Багацька К.В., Говорушко Т.А., Шеремет О.О. Фінансовий аналіз: підручник. Київ : Видавничий дім «АртЕк», 2014. 320 с.
17. Яременко М.І. Структура капіталу, модель Модільяні-Міллера URL: <http://global-national.in.ua/archive/3-2015/105.pdf>
18. Казан, П. І., Суворова , І. В.. Сучасні теорії оптимізації структури капіталу. *Підприємництво і торгівля*. 2019. № 25. С. 106-111.
19. Myers S. (1984) «The capital structure puzzle» *Journal of Finance*, 39, pp. 575-592.
20. Modigliani F., Miller M. (1966) «Some estimates of the Cost of Capital to the Electric Utility Industry 1954–1957» *American Economic Review*, pp. 261-297
21. Гнатенко, Є. . Щодо методики аналізу власного і позикового капіталу підприємства. *Економіка та суспільство*. URL:

<https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/18> (дата звернення : 01.05.2025)

22. Фролов С. М., Фінансова політика щодо формування оптимальної структури капіталу корпорацій. 2021. URL: <http://eztuir.ztu.edu.ua/123456789/7904> (дата перегляду: 02.03.2025)

23. Дробот Я.В., Туча В.О. Оптимізація структури капіталу промислового підприємства як чинник його ефективного функціонування. *Збірник наукових праць «Економічний простір»*. 2019. № 150. С. 55–60. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/150-10>

24. Рогач, С. (2023). Економічна ефективність використання фінансових ресурсів підприємства. *Економіка та суспільство*, (55). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-4>

25. Офіційний сайт ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» URL: <https://kvsz.com/index.php/ua/> (дата звернення 15.05.2025)

26. Фінансова звітність ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» <https://kvsz.com/index.php/ua/golovna/korporativne-upravlinnya/insha-informatsiya/finansova-zvitnist> (дата звернення 15.05.2025)

27. Герасимчук О. (2020). Шляхи підвищення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства. *Економічний простір*, (153), 40-45. <https://doi.org/10.32782/2224-6282/153-7>

28. Мавлева, Д., & Лиса, О. (2023). Удосконалення управління фінансовими ресурсами з метою підвищення результативності діяльності підприємства. *Економіка та суспільство*, (56).

29. Костенко, Ю., Короленко, О., & Гузь, М. (2022). Аналіз фінансової стійкості підприємства в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*, (43). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-77>

30. Мулик, Т., & Мулик, Т. (2023). Аналітичне забезпечення управління капіталом підприємств. *Економічний простір*, (183), 95-103. <https://doi.org/10.32782/2224-6282/183-15>

31. Ізюмська В., Аналіз теоретичних підходів до визначення дефініції «капітал підприємства». *Економіка та суспільство*. 2022. №35. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1102>
32. Поліщук Н. В., Управління капіталом українського бізнесу в умовах воєнного стану. *Актуальні проблеми розвитку фінансів в умовах цифровізації економіки України*. 2023. №1. С.72-74.
33. Поліщук Н. В., Управління капіталом українського бізнесу в умовах воєнного стану. *Актуальні проблеми розвитку фінансів в умовах цифровізації економіки України*. 2023. №1. С.72-74.
34. Алексін Г. О. Інновації корпоративних фінансів у підтримці післявоєнного відновлення України: фінансування за критерієм ЦСР ООН. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»: науковий журнал. Острог* : Вид-во НаУОА, грудень 2023. No 31(59). С. 56–61
35. Varnalii, Z., & Bondarenko, S. (2023). Financial security of Ukrainian enterprises during the war and post-war period. *University Economic Bulletin*, 18(1), 106-113. <https://doi.org/10.31470/2306-546X-2023-56-106-113>